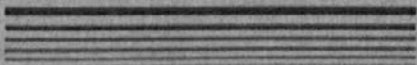

48
92-08

Koledar

za leto

1957

4304/1333

TRINKOV KOLEDAR

ZA BENEŠKE SLOVENCE

Z A L E T O

1957

Založba: Rev. Val. Reven in delavci Beneške Slovenije v Belgiji

TISK. BUDIN · GORICA

L E T O 1 9 5 7

je navadno leto, ki ima 365 dni ali 52 tednov in en dan. Začne se s torkom in konča s torkom.

Civilno leto se prične s 1. januarjem, cerkveno leto pa s prvo adventno nedeljo 1. decembra.

LETNI ČASI

Pomlad se začne 21. marca.

Poletje se začne 22. junija.

Jesen se začne 23. septembra.

Zima se začne 22. decembra.

CERKVENI PRAZNIKI

Delijo se v premakljive, ki se ravnaajo po Veliki noči, katera pade po sklepu nicejskega cerkvenega zbora l. 325 na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni; drugi so nepremakljivi in se obhajajo ob stalnih dnevih.

1. januarja: Novo leto ali obrezovanje Gospodovo.
6. januarja: sv. Trije kralji ali Razglašenje Gospodovo.
19. marca: sv. Jožef.
21. aprila: Velika noč ali Vstajenje Gospodovo (20 dni kasneje kot lani).
30. maja: Vnebohod Gospodov.
9. junija: Binkošti.
20. junija: Sveto Rešnje Telo.
29. junija: sv. Peter in Pavel.
15. avgusta: Marijino vnebovzetje ali Veliki Šmaren.
1. novembra: Vsi sveti.
8. decembra: Brezmadežna Mati božja.
25. decembra: Božič ali rojstvo Gospodovo.

DRŽAVNI PRAZNIKI

11. februarja: Podpis lateranskega pakta.
25. aprila: Dan vstaje.
1. maj: Praznik dela.
2. junija: Proglasitev italijanske republike.
4. novembra: Praznik zmage.

POSTNE POSTAVE

Vzdržati se mesa in mesnih omak zapoveduje Cerkev vsak petek.

Zdržek in post (t. j. enkrat na dan do sitega se najesti) je zapovedan na pepelnično sredo, na dan pred Binkoštni, Vnebovzetjem, Vsemi svetimi, Božičem in na kvatrne dneve.

Prve ali pomladanske kvatre so: 13., 15. in 16. marca. Druge ali poletne kvatre so: 12., 14. in 15. junija. Tretje ali jesenske kvatre so: 18., 20. in 21. septembra. Četrte ali zimske kvatre so: 18., 20. in 21. decembra. Vsaka škofija ima poleg navedenih še svoje postne postave.

MRKI SONCA IN LUNE

V letošnjem letu bo sonce dvakrat delno mrknilo; luna pa dvakrat popolnoma.

Prvi delni sončni mrk bo 29. in 30. aprila. V naših krajih ne bo viden. Prav tako ne tudi drugi dne 23. okt.

Popolni lunin mrk bo v noči 13.-14. maja; videli ga bomo tudi v Evropi od 9^{3/4} do ene zjutraj.

Drugi popolni lunin mrk se bo pojavil 7. novembra. Opazovali ga bodo lahko tudi v Vzhodni Evropi od treh do petih popoldne.

- 1 T Novo leto, Obr. G. ☉
 2 S Ime Jezusovo
 3 Č Genovefa dev.
 4 P Tit šk., Angela Fol.
 5 P Amelija vd.
 6 N Sv. Trije Kralji
 7 P Lucian muč., Valentin
 8 T 40 mučencev
 9 S Julijan, Peter šk. ☾
 10 Č Aldo pušč., Viljem šk.
 11 P Pavlin Ogl., Higin p.
 12 S Ernest, Modest
 13 N Sv. Družina, 1. po raz.
 14 P Hilarij cerk. uč.
 15 T Maver opat ☽
 16 S Marcel pušč.
 17 Č Anton opat., Marijan
 18 P Priska, Stol sv. Petra
 19 S Marij in tov. muč.
 20 N Sebastijan, 2. po raz.
 21 P Neža dev., Hilda
 22 T Vincencij in Anast.
 23 S Ildefonz, Rajmund ☾
 24 Č Babila šk., Timotej
 25 P Spreob. sv. Pavla
 26 S Pavla muč. Polikarp
 27 N Janez Zlat., 3. po raz.
 28 P Ciril očak
 29 T Francišek Saleški ☽
 30 S Savina muč.
 31 Č Janez Bosko sp. ☽

Sejmi v Slov. Benečiji:

*Laze - Klenja - Gor. Mjersa
Melina*

Vrh (Landar) - Ukve

Dan zraste za 54 minut

- 1 P Ignacij škof muč.
 2 S Svečnica (Dar. Gosp.)
 3 N Blaž šk., 4 po raz.
 4 P Gilbert, Andrej K.
 5 T Agata devica
 6 S Doroteja, Armand
 7 Č Romuald op., Teodor
 8 P Honorat, Janez Mat. ☾
 9 S Apolonija, Ciril Aleks.
 10 N Viljem op., 5 po raz.
 11 P Lurška M. božja
 12 T Evlallija dev.,
 13 S Foska dev, Albuin
 14 Č Valentin škof ☽
 15 P Faustin muč.
 16 S Julijana dev.
 17 N Donat, Septuagesima
 18 P Julija dev., Simeon
 19 T Konrad pušč.
 20 S Zenobij šk., Elevation
 21 Č Feliks šk., Eleonora ☾
 22 P Margerita dev.
 23 S Livij muč., Peter Dam.
 24 N Matija apostol,
 Sexagesima
 25 P Valburga, Konstanca
 26 T Porfirij, šk.
 27 S Honorina dev., Gabrijel
 28 Č Roman op., Makarij

Viskorsa - Barnas
Hlasta - Srženta

Petjah

Kravar

Ažla - Lješa - Črnivrh - Podkl.

Tipana

Dan zraste za 1 uro 21 minut

M A R E C

- 1 P Albin šk., Antonina ☿
 2 S Simplicij, Neža P.
 3 N Kvinkvagezima
 4 P Lucij papež, Kazimir
 5 T Pust, Foska sp.,
 6 S Pepelnica, Marcijan šk.
 7 Č Tomaž Akvinski c. uč.
 8 P Gerard m., Janez
 9 S Frančiška Rimska vd. ☾
 10 N 1. postna, Albin
 11 P Eraklij šk., Sofronij
 12 T Gregorij I. papež
 13 Č Kvatre, Teodora dev.
 14 S Matilda kr., Pavlina
 15 P Kvatre, Cezar muč.
 16 S Kvatre, Cirijak muč. ☼
 17 N 2. postna, Patricij
 18 P Ciril Jeruzalemski
 19 T Jožef ženin M. D.
 20 S Klavdija devica
 21 Č Benedikt opat
 22 P Lea vd., Caharija p.
 23 S Viktor šk., Mar. 7 ž. ☾
 24 N 3. postna, Gabrijel
 25 P Marijino oznanjenje
 26 T Emanuel muč.,
 27 S Rupert, Avgusta vd.
 28 Č Sikst p., Janez Kap.
 29 P Sekund, Ciril muč.
 30 P Amadej, Janez Klem.
 31 N 4. postna, Beniamin

Ofjan

Dol. Barnas - Tipana - Čepletisče - Srednje - Ter

Dan zraste za 1 uro 36 minut

- 1 P Hugon, šk.
 2 T Frančišek Pavelski
 3 S Rihard škof
 4 Č Izidor c. uč.
 5 P Vincenc Fer. sp.
 6 S Celestin papež
 7 N **Tiha nedelja**)
 8 P Albert škof
 9 T Marija Kleofa
 10 S Terencij muč.
 11 Č Leon V. papež
 12 P Marija 7 žal., Julij I. p.
 13 S Hermenegild spozn.
 14 N **Cvetna nedelja** ☺
 15 P Anastazija muč.
 16 T Lambert, Benedikt sp.
 17 S Anicet papež
 18 Č Vel. četrtek, Matilda
 19 P Vel. petek, Leon IX
 20 S Vel. sobota, Konrad
 21 N **Velika noč,**
     Vstajenje Gospod.
 22 P **Veliki pon., Leon V.** ☾
 23 T Adalbert (Vojteh) šk.
 24 S Jurij, mučenec
 25 Č Marko evangelist
 26 P Klet, Marcelin
 27 S Zita, Peter Kanizij
 28 N **1. povel., Bela ned.**
 29 P Peter muč., Robert
 30 T Katarina Sienska d. ☿

Dol. Mersin - Ofjan

*Lipa
Trčmun - Ljesa*

Dan zraste za 1 uro 29 minut

M A J

- 1 S Jožef, (praznik dela)
- 2 Č Atanazij c. uč.
- 3 P Najdba sv. križa
- 4 S Florijan, Gotard škof
- 5 N 2. povel., Pij V. p.
- 6 P Judita dev., Janez
- 7 T Stanislav, Flavija ☾
- 8 S Prik. Mihaela nadang.
- 9 Č Gregorij Nac. šk.
- 10 P Izidor, Antonin šk.
- 11 S Sigismund kr. m.
- 12 N 3. povel., Pankracij
- 13 P Servacij šk., Ema ☽
- 14 T Bonifacij muč., Justa
- 15 S Baptist La Salle sp.
- 16 Č Janez Nep. muč., Ubald
- 17 P Pashal Bajlonski
- 18 S Venancij šk., Erik
- 19 N 4. povel., Peter Cel.
- 20 P Bernardin Sienski
- 21 T Feliks Kantališki sp. ☾
- 22 S Rita da Cascia sp.
- 23 Č Deziderij šk.
- 24 P Marija Pom. krist.
- 25 S Dijonizij muč., Urban
- 26 N 5. povel., Filip Neri
- 27 P Natalija dev.
- 28 T Emilij, Avguštin šk.
- 29 S Maksimin sp. ☽
- 30 Č Vnebohod Gospodov
- 31 P Angela devica

Tipana - Obl. na Starogoro

Brisča - Trčmun

Mersin - Ofijan - Čjubie

Matajur - Dreka - Srednje

*Brisča - Čepletisce - Porčinj
Obljuba na Starogoro*

Kravar

Dan zraste za 1 uro 8 minut

1 P Krescencij sp., Fortunat	
2 N 6. povel., Erazem	<i>Laze - Kozca</i>
3 P Klotilda kraljica	
4 T Kvirin šk., Frančišek,	<i>Pri sv. Kvirinu (Sv. Peter)</i>
5 S Bonifacij šk.	
6 Č Norbert sp., Bertrand	
7 P Robert, Baptista Varani	
8 S Medard šk., Viktorin	
9 N Binkošti, pr. sv. Duha	<i>Ažla - Vrh - Ljesa</i>
10 P Marjeta kraljica	
11 T Barnaba ap., Feliks	
12 S Kvatre, Janez Fak.	<i>Laze - Torlan</i>
13 Č Anton Pad. c. uč	
14 P Kvatre, Elizej	
15 S Kvatre, Vid muč.	
16 N 1. pobink., Sv. Trojica	<i>Mersin - Viskorša</i>
17 P Adolf Ranierij	
18 T Marina dev., Marko	
19 S Gervazij in Protazij	<i>Matajur - Ofljan - Njeme</i>
20 Č Sv. Rešnje Telo	
21 P Alojzij (Vekoslav) Gonz.	<i>Ronec</i>
22 S Pavlin Nolanski sp.	
23 N 2. pobink., Agripina	
24 P Janez krstnik	<i>L. jama - Platisča - Trčmun</i>
25 T Eligiji šk., Henrik	<i>Čenebla - Prapot. - D. Trbi</i>
26 S Rudolf, Janez in P.	<i>Obl. smrti m. Ivana Trinka</i>
27 Č Hema, Ladislav Kr.	
28 P Presv. Srce Jezusovo	<i>Gor. Mjersa - Gor. Mersin</i>
29 S Peter in Pavel ap.	<i>Šemp. - Podcer. - Tjeja - Tar.</i>
30 N 3. pobink., Lucijana	<i>Srednje</i>

- 1 P Presv. Rešnja Kri
 2 T Obiskov. Marije Device
 3 S Jernej m., Leon II. p.
 4 Č Urh škof, Berta dev.)
 5 P Ciril in Metod, slov. ap.
 6 S Izaija pr., Bogomila
 7 N 4. pobink., Klavdij
 8 P Hadrijan muč.
 9 T Leticija dev., Nikolaj
 10 S Amalija, Felicita d.
 11 Č Pij I. p., Olga kn.
 12 P Mohor in Fortunat ☽
 13 S Marjeta dev., Anaklet
 14 N 5. pobink., Bonavent.
 15 P Henrik II
 16 T Karmelska M. božja
 17 S Aleš spozn.
 18 Č Kamil Lelijski
 19 P Vincencij Pav. sp.
 20 S Hieronim, Marjeta ☾
 21 N 6. pobink., Prakseda
 22 P Marija Magdalena
 23 T Apolinarij šk., muč.
 24 S Kristina, Kunigunda
 25 Č Jakob (Rado) ap.
 26 P Ana, mati D. Marije
 27 S Pantaleon m., Rudolf ☼
 28 N 7. pobink., Nazarij
 29 P Marta dev., Feliks
 30 T Abdon in Senen m.
 31 S Ignacij Lojolski c. uč.

Platisča

Ronac

Topolovo

Sovodnja - Čela - Prosnid

*Ronac - Hlasta - Kodromac
Oblica*

Ažla - Bijača - Černija

Dan se skrajša za 49 minut

- 1 Č Vezi Petra ap.
 2 P Porcijunkula, Alfonz ☾
 3 S Najdenje sv. Stefana m.
 4 N 8. pobink., Dominik
 5 P Marija Snežna
 6 T Sikst II. papež
 7 S Kajetan muč.
 8 Č Erminij, Cirijak
 9 P Fermij muč., Janez
 10 S Lavrenc muč., Pavla ☽
 11 N 9. pobink., Radegunda
 12 P Klara dev., Hilarija
 13 T Hipolit in Kasijan m.
 14 S Alfred, Evzebij sp.
 15 Č Marijino vnebovzetje
 16 P Rok spozn.
 17 S Rinaldo, Hijacint sp.
 18 N 10. pobink., Helena ☾
 19 P Hijacint sp., Janez
 20 T Bernard, Pij X. papež
 21 S Ivana Š., Privat
 22 Č Timotej šk., Br. Srce M.
 23 P Filip Benicij sp.
 24 S Jernej ap., Ptolomej
 25 N 11. pobink., Ludvik ☽
 26 P Aleksander, Cefrin p
 27 T Genezij m., Jožef Kalas.
 28 S Avguštin c. uč.
 29 Č Obglav. Janeza K.
 30 P Roza iz Lime d.
 31 S Rajmund (Rajko) sp.

Lipa - Prosnid - Muzac

Mersin - Viškorša

Gorenj Brnas - Gor. Trbi

*D. Brnas - Dreka - Srednje
Sv. Lenart - Črnivrh - Landar*

*Brisca - Oblica - Konalič -
Gorjanj*

*Čedad
Kravar*

*Hlasta - Dol. Brnas - Čjubič
Platisča - Landar - Petjah -
Podcerkev*

Trčmun - Gor. Trbi

Dan se skrajša 1 uro 24 minut

ZAPISNIK

---

1 N 12. pobink., Egidij)	<i>Kosca - Žabnice</i>
2 P Štefan papež	
3 T Klelija dev., Evfemija	
4 S Rozalija (Zalka) dev.	
5 Č Lavrenc, Justinijan	
6 P Umbert, Čaharija pr.	
7 S Regina dev., Marko	
8 N 13. pobink., Roj. M. D.	<i>Laze - Dol. Brnas - Njeme - Čenebła</i>
9 P Joahim oče M. D. ☿	
10 T Nikolaj Tolentinski	
11 S Prot in Hijacint m.	
12 Č Ime Marijino, Gvidon	
13 P Mavrilj šk., Notburga	
14 S Povišanje sv. križa	
15 N 15. pobink., Mar. 7 Žal.	<i>Erbeč</i>
16 P Eufemija dev.	
17 T Elda dev., Lambert, ☾	
18 S Kvatre., Evstorgij	
19 Č Januarj šk.	
20 P Kvatre, Evstahij muč.	
21 S Kvatre, Matej apostol	
22 N 15. pobink., Mavricij	
23 P Lin I. papež	
24 T Mar. rešiteljica jetn. ☼	
25 S Avrelija, Nikolaj šk.	
26 Č Virgilij m., Ciprijan	
27 P Kozma in Damijan	
28 S Venceslav kr., Ljuba	
29 N 16. pobink., Mihael n.	<i>Toplovo - Peknjé - Brezje - Viškorša - Landar</i>
30 P Sofija vd.)	

- 1 T Remigij škof, Janez
 2 S Angeli varuhi
 3 Č Terezija Det. Jez.
 4 P Frančišek Asiški sp.
 5 S Placid in tov. m.
 6 N 17. pobink., Brunon
 7 P Roženvenska M. B.
 8 T Brigita vd., Pelagija ☽
 9 S Donin mučenec
 10 Č Frančišek Borgia sp.
 11 P German, Mater. M. b.
 12 S Serafin, Maksimilijan
 13 N 18. pobink., Edvard
 14 P Kalist papež, Just
 15 T Terezija d., Avrelija ☾
 16 S Gal m., Hedvika d.
 17 Č Marjeta Marija Alakok
 18 P Luka evang., Julijan
 19 S Peter Alkantarski sp.
 20 N 19. pobink., Irena vd.
 20 P Uršula in tov. muč.
 22 T Kordula muč., Donat ☽
 23 S Severin škof
 24 Č Rafael nadangel
 25 P Krišpin, Krizant in Dar.
 26 S Evarist papež
 27 N 20. pobink., Kristus kr.
 28 P Simon in Juda ap.
 29 T Hermelinda vd.
 30 S Saturnin muč. ☾
 31 Č Volbenk šk., Krištof

Šemp. - Sv. Lenart - Prosnid

Ronac

Črnlvrh

Štoblank - Landar

NOVEMBER

- 1 P Vsi Sveti
 2 S Spomin vernih duš
 3 N Zahvalna, Silvija dev.
 4 P Karel Boromejski c. u.
 5 T Caharija in Elizabeta
 6 S Lenart škof
 7 Č Ernest op., Janez G. ☺
 8 P Osmina vseh svetih
 9 S Orest muč., Teodor
 10 N 22. pobink., Andrej
 11 P Martin šk. (Davorin)
 12 T Renat muč., Martin
 13 S Stanislav sp.
 14 Č Klement šk., Jozafat ☾
 15 P Leopold, sp., Albert
 16 S Otmar op., Jedert
 17 N 23. pobink., Ambrož
 18 P Odon, Gregorij čud.
 19 T Elizabeta kr. vd.
 20 S Beninij šk., Feliks
 21 Č Darovanje Marije D. ☼
 22 P Cecilija dev. muč.
 23 S Klemen (Milivoj), p.
 24 N 24. pobink., Janez
 25 P Katarina dev. muč.
 26 T Delfina, Silvester op.
 27 S Virgilij šk., Maksim
 28 Č Gregorij III., Jakob
 29 P Saturnin šk., muč. ☽
 30 S Andrej ap., Justina

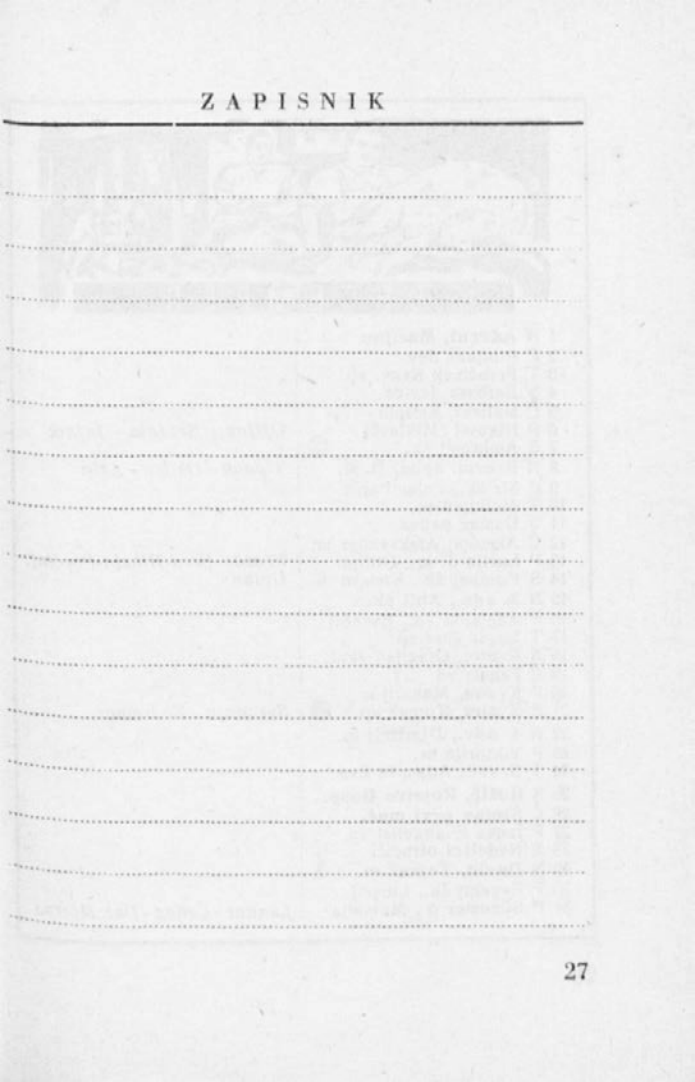
Sv. Lenart - Prosnid - Ronac

Čedad - Ljesa

*Erbeč - Strmica - Kravar -
Ahten*

ZAPISNIK

DECEMBER

- 1 N Advent, Marijan
 2 P Bibijana dev.
 3 T Frančišek Ksav. sp.
 4 S Barbara devica
 5 Č Dalmat, Krispin
 6 P Nikolaj (Miklavž)
 7 S Ambrozij šk. Ⓣ
 8 N Brezm. spoč. D. M.
 9 P Sir šk., Peter Furjé
 10 T Melhijad p.
 11 S Damaž papež
 12 Č Amalija, Aleksander m.
 13 P Lucija d. m., Otilija
 14 S Pompej šk., Konrad ((
 15 N 3. adv., Ahil šk.
 16 P Adelajda vd., Evzebij
 17 T Lazar škof sp.
 18 S Kvatre, Gracijan škof.
 19 Č Fausta vd.
 20 P Kvatre, Makarij m.
 21 S Kvatre, Tomaž ap. Ⓣ
 22 N 4. adv., Dimitrlj m.
 23 P Viktorija kr.
 24 T S. več., Adam in Eva
 25 S Božič, Rojstvo Gosp.
 26 Č Štefan prvi muž.
 27 P Janez Evangelist ap.
 28 S Nedolžni otročiči
 29 N David, Tomaž m.)
 30 P Evgenij šk., Liberij
 31 P Silvester p., Melanija

Ofijan - Srženta - Jajnik

Tipana - Oblica - Ažla

*Kravar - Brca - Hlasta - Porčinj
Utana*

Sovodnja - Kodromac

Landar - Čedad - Dol. Mjersa

N A Š O Č A K

Naj njegov dobri duh varje našo besedo,
naš rod in našo očetnjava!

Koledarjev pozdrav

»Trinkov koledar«, glas Slovenju, ki žive pod Italijo v dolinah Nediže, Karnajte, Tera in Rezijske, želi vsem svojim bravcem, doma in po svetu, srečno in veselo novo ljetno 1957. Rodi se je v sarku našega velikega domačina mons. Ivana Trinka, ki je bil 60 let profesor v videmskem seminarju, kanonik videmskega kapitelja, častni komorni tajnik sv. očeta papeža, deželni deputat za čedajski in špjetarski okraj, velik učenik, filozof, literat, pjesnik itd., poznan po vsej Italiji in drugod po svetu. Njegovo truplo počiva na Trčmunu, svoji rojstni vasi; njegov duh pa živi med nami in po vsakoljetnem koledarju nas spodbuja k ljubezni do tistega kosčiča zemlje, ki nam ga je Bog odpartiu v italijanski republiki, kjer živimo že 1400 let. Uči nas ljubiti naš matrnji jezik, odkriva nam zgodovino naše domačije in le-

poto njenih goré in dolin. Je zvjesti prijatelj številnih naših ljudi, ki so muorli »s trebuchom za kruhom« po svetu in jih učè, de ostanejo njimar zvjesti vjeri svojih očetov, svojemu maternemu jeziku in svoji domovini. Srečen človek, ki zna vič jeziku. Je doužnost se lepuò naučiti državnega jezika, še venč doužnuost pa je ne pozabiti jezika, ki nas ga je naučila naša mama, ki skuoze stuò in stuò ljet se govori pod našo strjeho. Beneški Slovenj so vičkrat zaslužili pohvalo od beneške republike in tudi od Italije zavojo njih poštene lojalnosti in zato so vredni zaupanja in tudi spoštovanja.

V »Trinkovem koledarju« bodo tudi ljetos Beneški Slovenci, domà in po svetu, najdili domačega prijatelja in, kakor že pet ljet, ga bojo radi brali za učilo, za kratak čas in ga shranili na polici za svoje sinuove.

Iz Trinkove pesniške zapuščine

MRTVEMU DETETU

*Cvetka razvija se kraj potoka,
Skrbno napaja jo hladni val;
Al nežna bliža do nje se roka,
Nežno odnese jo 'z rosni tal.*

*Al ni te, dete enako roži,
Oj, dete, mlado komaj dve let
V ponočnem mraku krilatec božji
Tako prenesel na uni svet?*

*Kakor dišava iz cvetne trate,
Angelj povzdignil se je s teboj;
K zvezdicam krila razvil je zlata,
Kjer dom je njega, kjer dom bo tvoj.*

*In zdaj svit rajski ti krasi lice,
Po nebu letaš presrečen duh;
Ne znaš, da mamka toči solzice,
Na njene tožbe oj ti si gluh!*

*

Objavljena pesem »Mrtvemu detetu« je začetek daljše pesnitve — 4 kitice —, ki obsega dvanajst kitic.

Ta pesem nam nudi tudi vpogled v pesnikovo snovanje in kako je Trinko kot pevec zorel ob prijateljskih odnosih in ob slovstvenem mentorstvu Simona Gregorčiča. Dvoje prijateljskih duš — Trinko in Gregorčič — se je srečalo ob naši zapadni meji. Tesno pobratimstvo obeh vidcev je rodilo krasne sadove, žal, le malo časa. Dolga razprava bi se hotela, da bi vse to objasnili.

V letošnjem Trinkovem Koledarju naj bo le par vrstic v spomin na oba, ki sta nam Slovencem v zamejstvu pred očmi kot moža, ki sta se svojim ljudem vsa razdala.

Trinko je zapustil v svoji pesniški zapuščini več drobnih zvezkov v obliki osmerke, na navadnem črtanem papirju. Sam jih je tudi z lepimi perorisbami okrasil.

Eden teh zvezkov nosi na notranji strani naslov »Mertvaške pesmi« in v cirilici napisano letnico 1884. V tem zvezku je tičal nesešit drugi zvezek z naslovom »Pesnice«, ki so iz leta 1883. Vse kaže, da so zbrani tukaj bolj osnutki. Na prvi strani je žalostinka »O smerti dveletnega otroka N. N.« z datumom 27/4/1883. To je varianta zgoraj omenjenih kitic.

Popravljene kitice so pa z običajno lepo Trinkovo pisavo napisane v skupini desetih osmerk, kjer je na vrhu napisal s svinčnikom: »Popravki so lastnoročni

pesnika Gregorčiča.« Te strani rokopisa je Trinko poslal v pregled in popravo Gregorčiču, ki je kar na njih s svojo značilno pisavo vnašal popravke. Te je Ivan Trinko večinoma tudi vpošteval. Na koncu pesmi, katero objavlja letošnji Koledar, je Simon Gregorčič napisal to-le mnenje:

»Začetek te pesmi — krasen! Jaz bi vso skrajšal in jej dal drugačen konec, ki bi bil enega duha se začetkom.«

S. Gr.»

Naznačil je z znakom /: naj bi se kot zaključena celota ohranile le prve štiri kitice. V prvo in tretjo kitico je pa vnesel popravke, da se verzi tako glasijo:

1. *Cvetica razvija se kraj potoka*

Skrbljivo napaja jo hladni val

A nežna bliža do nje se roka

Odnese jo nežno z rosnih tal.

3. *Kakòr dišava iz cvetne trate*

Povzdignil se angelj je s teboj;

Peroti k zvezdicam razvil je zlate,

Kjer dom je njega, ker dom bo tvoj.

Predvsem je šlo Gregorčiču za blagglasje in ritem. Druga in četrta kitica se mu je zdela popolna in ju ni popravljajal.

Kakor pri tej pesmi sta si pesnika izmenjavala misli in popravke tudi pri drugih. Te so za nas dragocena literarna dediščina; saj je pesnik rasel ob pesniku.

Navajam te opazke pa tudi zato, da naši mladi razumniki v Beneški Sloveniji spoznajo, kako je Trinko kljub stoterim opravičkom tudi svoje pesniško zvanje vzel za resen poklic, ki se mu je z vso srčno ljubeznijo posvetil in ga postavil v službo svojega ljudstva.

r. b.

Ljubezen do očetnjave

Beneški Slovenci ljubijo neizmerno ono pešnico zemlje, katero imenujemo: dom, domovina, očetnjava in »naša dežela«. Koderkoli hodi beneški Slovenec — on pride daleč po svetu — povsod hvali svojo »deželo«. Ponosen je na svoje gore, doline in vasi. Ta ljubezen in ponos nad »očetnjavo« pa ima tudi svoje zgodovinsko opravičene korenine. Vsak ima svoje večje ali manjše posestvo, velikih posestnikov ni. Kdor hoče živeti mora delati z lastnimi rokami. Obdelovanje je težavno; živina ali traktor more pomagati le po malem v dolinah, kjer je polje ravno. V gorah pa gre vse

le na roke. Njive so sploh majhne; tu in tam jim je bilo treba izkopati kamenje in znesti zemljo; kjer je strmo, so njive morali podzidati z velikim trudom in z veliko zamudo časa. Po nekod vidiš po strminah njivo, kakor lestvice velikanov in se vprašaš: Kakšni ljudje so bili ti, ki so napravili z rokami kaj takega? Pridelke in sploh vse, kar se mora nositi, prenašajo le na hrbtu. Zanimivo je na primer opazovati, kako nosijo, kadar je treba, dolge in zelò težke tramove. Po šest, po osem, po dvajset jih gre pod hlod z ramenom in — hajdi, da Bog te vidi, kakor moreš in koder ti je dano! V takih težavah jim nikoli ne zmanjka humorja in večkrat se zakrohočejo na kako duhovito šalo, ko bi bilo najbolj na mestu stokanje in ječanje.

Lenuhov je le malo; vsi se trudijo radovoljno, udano in skoraj veselo. Beneški Slovenci nikoli ne mara obdelovati tuje zemlje v najemu ali na polovico; nikoli ne bo kolon, rajši gre po svetu s trebuhom za kruhom. Vse to vpliva, da je človek navezan na svojo zemljo. Take razmere so že od tisoč let nazaj.

Beneška republika je znala izbrati to ljubezen Beneških Slovencev v svojo korist. Ko so se leta 1420, po razsulu patrijarhove oblasti, prostovoljno podvrgli, jim je pustila in še celò potrdila njih stare privilegije v javnem živ-

ljenju in v cerkvi. Ona se ni prav nič vtikala v njih notranje razmere in dala jim je še celo novih svoboščin. Zato, kakor smo že pisali v prejšnjih koledarjih, ni zahtevala od njih nobenih davkov, ker je vedela, kako je ljudstvo občutljivo za vsako liro davka. Pustila jim je in ščitila administrativno in sodnijsko avtonomijo. In kje drugje so Slovenci uživali v tistih časih toliko predpravic, ki so bile tako zajamčene in tako spoštovane? Slovence v Benečiji se je čutil pravega gospodarja na svoji zemlji, med tem ko so ostali Slovenci bili tlačeni od raznih tiranov, da so morali ves svoj ponos zgubiti. Beneška republika je dobro vedela, da mora živeti v slogi in miru z ljudmi ob sovravnih mejah, da si mora pridobiti njih srca in vdanost, da jo v najkritičnejših trenutkih ne zapuste in ne uskočijo v nasprotni tabor. Vedela je, da še precej velja pregovor: »ubi bene, ibi patria« (kjer se dobro počutiš, tam je tvoja domovina), zato je poskrbela, da so se dobro počutili. S tako politiko si je pridobila zaupanje Beneških Slovencev in jim je mogla zaupati obrambo in varstvo severovzhodne meje republike. Oni so bili zvesti republiki edino le zaradi svojih koristi; zato, ker pod zaščito republike so mogli nemoteno uživati vse človečanske, naravne in božje pravice. Če so se vojskovali za republiko proti nemškim fev-

dalcem, vojskovali so se obenem tudi za svojo lastno korist in položaj. Pa tudi republika ni bila tako pravična in velikodušna do njih, zato ker so bili Slovenci, ampak zato, ker je bila brez skrbi za varnost svoje severnovzhodne meje.

Italijanski pisatelji in časnikarji se pogostoma sklicujejo na zvestobo Slovencev do republike skozi 400 let, nikoli pa ne omenijo vzrokov te zvestobe, ker s tem bi morali priznati, da politika beneške republike do Slovencev v svojem bistvu in po pojmovanju tistega časa je bila strpna in deloma pravična. Ljudstvo je pa gledalo na svojo korist in jo je takrat imelo zavarovano bolj v republiki kot v nemškem cesarstvu. Lojalnost do republike v Benetkah je torej izvirala iz koristi, *ljubezen do očetnjave pa iz krvi in iz dediščine očetov.*

Kdor lakote ni trpel, ne vé, kako lačnemu kruh diši.

Kjer žena klobuk nosi, mož slabo kosi.

Ni človeka brez sence.

Nedolžnost in zgubljen ura, nazaj več ne pride nobena.

Po naši domačiji

Pod Ivancom

Na severnovzhodni strani furlanske ravnine se mogočno dviga gora Ivanac, iz katere se vživa krasen razgled nad vso Furlanijo do Tilmenta. Visoka je 1168 nad morjem in je zelo podobna sosednemu očaku Matajurju. Po položnih obronkih te lepe gore se svetijo številne vasice, v katerih se še današnji dan govori slovensko. O teh naših sorojakih nismo imeli prilike kaj pisati, kot smo v dosedanjih Koledarjih pisali o Slovencih nediških dolin in o Slovencih ob Karnahiti. Zato hočemo letos bralce našega Koledarja seznaniti tudi z njimi.

Gotovo je, da so se tudi oni naselili istočasno kot nediški in terski Slovenci z Longobardi v VI. in VII. stoletju kot mirni pastirji. Prišli so po starodavni hribovski poti, ki je peljala iz Furlanije čez Ivancevo sedlo (700 m) in čez Stol na Bovško in na Koroško. Niso spadali v območje Landarske Banke in zato niso uživali posebne avtonomije; njih gospodarske, socialne in verske razmere so bile podobne onim v dolini Karnahite, o katerih smo pisali v na-

šem Koledarju za leto 1954. Vas Fojda (ital. Faedis) je bila za Slovence pod Ivancom to kar so bile Njeme (ital. Nimis) za Slovence ob Karnahiti ali Terčet (ital. Tarcento) za Slovence ob Teru. Vas Fojda je zelò stara; gotovo da je obstojala že pred letom 1000 po Kr. Nad vasjo se vidijo razvaline dveh gradov: Kukanj (Cucagna) na točki 375 m in malo pod njim grad Čuk (Zucco). Czörnig piše, da so kukanjski grofi nemškega rodu krajnskih Auerpergov, katerim je patriarh Popon okoli leta 1020 dovolil, da se na Furlanskem naselè in si

Vas Erbeč v Nediški dolini - Desno Mersin in Matajur

ondi sezidajo grad. Ustno izročilo trdi, da je bil začetnik te rodovine neki Tomaž Kukanja.

Ti gospodje so imeli vedno glavno besedo v Fojdi in v okoliških vaseh, kjer so prebivali Slovenci. Fojda je tako postala središče Slovencev iz okolice.

Farne kronike pripovedujejo ...

Župnija v Fojdi

Prvič se uradno imenuje župnija M.B. Vnebovzete v Fojdi v znani »bulici« papeža Celestina III. leta 1192, a je gotovo, da je cerkev stala tam mnogo prej. Vse slovenske vasice pod Ivancom so spadale pod fojdsko župnijo in fojdski župniki so morali znati slovensko ali pa imeti slovenskega vikarja; to pravico so bili ohranili do prve svetovne vojne. V tej zadevi so bili nepopustljivi in kadar jim jo je kdo kršil, so se tudi pravdali za njo. Tako je leta 1502 v pravdi z graščaki dokazano, da pod župnijo Fojdo spadajo: Fojda, Ronke, Podklap

(ital. Canal di Grivò), Ravne (ital. Costapiana), Čenebola, Pedroza, Vile in Gradišče (Sv. Marija Magdalena). Slovenski verniki so dokazovali, da vsa dolina (Canal del Gravo) in našete vasi v okolici govorijo slovensko in da je zato potrebno, da tudi župnik zna slovenski jezik. Nasprotna stranka pa je dokazovala, da večina vernikov v Fojdi in Ronkah govori furlansko in da ni verjetno, da tudi večina slovenskih vernikov bi ne razumela italijanščine.

Kakih 280 let pozneje je tedanji župnik v Fojdi podpisal sledečo izjavo:

»Matična Cerkev je v vasi Fojdi, kjer vsi govoré furlansko narečje, nasprotno pa, v vaseh Podklap (Canal di Grivò), Klabučana (Clabozzana), Ravne (Costa piana), Gradišče (Gradi-scutta), Čenebla (Canebola), Pedroza (Pedro-sa) in Vile (Costalunga) so Slovenci in govoré svoj jezik. Za njih duhovne potrebe pa skrbé navadni duhovniki in kaplani kooperatorji, ki jih spovedujejo in jim delijo sv. zakramente tudi na smrtno uro, in prav takò jih v njih cerkvah poučujejo krščanski nauk v njih slovenskem jeziku, pod nadzorstvom župnika in župne Cerkve. To potrjujem . . . v Fojdi, dné 10. decembra 1780, podpisani »Pre Gio. B. Comello, župnik cerkve M.B. v Fojdi in podružnic.«

Slovenci spadajoči pod župnijo Fojda, so se zavedali duhovnih potreb in tudi svojih pravic. Zahtevali so, da župnik v Fojdi zna slovensko ali pa da ima kaplana Slovenca. To so zahtevali dokler so spadali v fojdsko faro in tudi potem, ko so imeli lastne kaplane po vaseh. Te stare dolžnosti so se večkrat v zgodovini skušali otresti nekateri furlanski župniki, češ da tudi ondotni Slovenci razumejo dobro laški jezik. Slovenci pa so bili nepopustljivi in so se vedno pravdali pri cerkvenih oblasteh in tudi pri svetni pravici. To pravico so vzdržali do prve svetovne vojne in zato najdemo med župniki Fojde večkrat slovenske duhovnike tudi iz Istre in Dalmacije. Leta 1439 je bil župnik preč. Ivan iz Milj pri Trstu; 1448 Ivan iz Kopra; 1461 Lenart iz Trsta; 1475 Tomaž iz Šibenika; 1484 Miklavž iz Raguze; 1507 Andrej iz Kobarida; 1508 Simon iz Krka in leta 1509 zopet Andrej iz Kobarida; 1571 Ivan iz Zadra; Ivan Batistič iz Ažle itd. Zadnji slovenski župnik v Fojdi (od leta 1883 do 1897) je bil preč. Jožef Bernik iz Sv. Lenarta. Zadnji slovenski kaplan je bil preč. Ivan Petričič, sedaj kanonik v Čedadu. Ljudje so zahtevali v svojih cerkvah molitve, nauk in pridige v svojem jeziku. Kadar je bil v slovenski podružnici kak cerkveni shod, je moral župnik, ki sam ni znal slovensko, poslati tjà sloven-

skega kaplana. Župnik don Luigi Quargnassi (od leta 1897 do 1909) je hotel razbiti to prastaro navado in zato je bil vedno sprt z verniki v Čeneboli in Podklapu. Pisec teh vrstic se spominja kako so na »Bendimnico« v Čenebolj leta 1904, ko je med slovesno sveto mašo stopil župnik Quargnassi na prižnico in začel pridigati po furlansko, vsi verniki trumoma izstopili iz cerkve.

Birma v Fojdi leta 1786

Na večer 23. maja 1789 je prišel v Fojdo videmski nadškof Nicolò Sagredo vršit pastoralno vizitacijo. Drugo jutro, po slovesni maši, je bila birma. Po izpraševanju nauka, je začel birmovati. Število Slovencev, ki so od blizu in od daleč pripeljali svoje otroke k birmi je bilo tako veliko, da je moral prekiniti birmovanje in ga odložiti na popoldanske ure. Ob štirih popoldne se je povrnil v farno cerkev, pa naval slovenskih birmancev je bil tako velik, da so morali poklicati orožnike, da bi vzdrževali red in tako je škof nadaljeval birmo, ki se je končala »šele eno uro po noči«.

Dokument iz katerega smo povzeli to novico, ponovno poudarja, da so bili birmanci Slovenci. To nam dokazuje, da leta 1789 šte-

vilo Slovencev v okolici Fojde je bilo veliko, četudi je mogoče, da tam okoli ni bilo birme že več let in je zato tako naraslo število nebirmanih. Pisali smo le o Slovencih pod Ivancom, spadajočih pod fojdsko faro, torej ne o Slovencih iz Podrat, Podcerkve, Mazerol in drugih, sedaj pofurlanjenih Slovencih, spadajočih pod prestentsko in kampiljsko faro in o onih, ki so živeli pomešani s Furlani na ravnini. V zadnjih časih so bile pofurlanjene še nekatere vasice, ki spadajo pod podklapsko duhovnijo, v ostalih vaseh pa še govoré svoj slovenski jezik.

Slovenske podružnice

V Fojdi so živeli pomešani Furlani in Slovenci. V matični cerkvi M.B. Vnebovzete so bile molitve in pridige le v laškem jeziku. S tem seveda Slovenci niso bili zadovoljni in zato so si že pred letom 1300 v središču Fojde sezidali lastno cerkev in pokopališče. Cerkev je bila posvečena okoli leta 1300 od škofa Petra Ivana iz Zadra in se še dandanes imenuje »Chiesa di S. Pietro degli Slavi«. Bila je v gotškem slogu in je imela lep lesen oltar. Župnik je moral opravljati v tej cerkvi službo božjo večkrat na leto, posebno pa na kvatrne

nedelje. Na pokopališču cerkve sv. Petra so pokopavali mrličice iz vseh slovenskih vasi vse do prve svetovne vojne leta 1915. Da slovenski verniki niso pozabili svojih mrtvih, nam priča dejstvo, da je bilo že v sedemnajstem stoletju v tej cerkvi 26 ustanovnih maš.

Na prošnjo 72 slovenskih hišnih gospodarjev je bil z dekretom z dné 27. aprila 1742. tam postavljen tudi križev pot.

Zvon na lini cerkve sv. Petra Slovenov (Chiesa di S. Pietro degli Slavi) je oznanjal »sosednje«, ki so se shajale pod lipo pri cerkvi in tudi »sosednje« fojdskega županstva.

Pod »lupo« cerkve sv. Petra so se sklepale najvažnejše pogodbe v starih časih in tudi poroke. Dné 9. decembra 1319 je bila sklenjena neka poroka med »prostaki« (fra liberi), med posestniki bi rekli mi. Dné 23. avgusta 1323 sta v tej cerkvi grofa Odorik in Rihard Kukanja prodala za 50 mark gostilničarju Galagnanu iz Čedadada Selišča pri Tolminu.

Cerkev sv. Petra Slovenov je bila nekaka matična cerkev vseh Slovencev spadajočih pod fojdsko župnijo in so jo upravljali ključarji iz slovenskih vasi. Ščasoma so sezidali tudi podružnice Sv. Marije Magdalene v gozdu, Sv. Helene v Podklapu in Sv. Ivana Krstnika v Čeneboli.

Cerkev sv. Marije Magdalene v Gozdu

Cerkev sv. Marije Magdalene je bila gotovo prva cerkev sezidana v slovenski vasi in sicer v gozdu, nad strmino, visoko nad Gradiščami (Gradiscutta). Že leta 1366 je neki Pantaleon zapustil cerkvi dve »libri« olja; leta 1374 je Lupo (Volk) iz Pedroze zapustil osem denarjev; leta 1420 so ji zapustili Lucija, Miha in Matija iz Čenebole, štirideset denarjev.

Zvon cerkve sv. Marije Magdalene nosi datum iz leta 1372. Tega znamenitega zvona niso mogli Avstrijci rekvirirati leta 1918, ker ga je župnik iz Fojde pravočasno skrnil. Ta cerkev je bila skozi dve sto let bogata, ker so hodili tja gor na božjo pot romarji tudi iz Furlanije. Leta 1500 pa je že opisana kot uboga in od tega leta se ni več v njej vršila služba božja.

Cerkev sv. Helene v Podklapu

Dostop do cerkve sv. Marije Magdalene je bil prenaporen; zato so si leta 1470, vasi Podklap, Ravne, Gradišča, Grmovsčiča, Pedroza in Vile sezidale nad Podklapom zelo lepo cerkvico, posvečeno sv. Heleni. Posvečena je bila dné 23. maja 1473. Na isti dan, ob navzočnosti

škofa, župnika iz Fojde, Brigo iz Klobučane in Blaža iz Vilj, možà županstva in mož iz Podklapa, so bile določene dolžnosti župnika do nove cerkve; in sicer, da bo dolžan priti maševati po enkrat na mesec in dolžnosti županstva, ki bo moralo skrbeti na svoje stroške za plačo župniku, za potrebno upravo in razsvetljavo cerkve. K sklenjeni pogodbi je škof določil: »*tri odpustke za cerkev sv. Helene v Podklapu, spadajočo pod fojdsko farno, posvečeno na prvo nedeljo po prazniku sv. Helene, meseca maja, leta 1473, ob enem z oltarjem sv. Jakoba, sv. Martina in sv. Helene, z odpustkom 40 dni na obletnico posvečenja, na praznik sv. Marije Magdalene in na praznik vseh svetnikov.*«

Cerkev sv. Helene se je ohranila v dobrem stanu do današnjega dne in je ena najlepših cerkvic iz tiste dobe. Tudi prvotni zvon se je ohranil. Fojdski župnik je v prvi svetovni vojni podkupil avstrijske vojake, da so ga pustili, za 200 kren, steklenico vina in nekoliko moke.

Cerkev sv. Petra v Fojdi, sv. Marije Magdalene v Gozdu (na Rupah) in sv. Helene v Podklapu so bile skupna last slovenskih vasi fojdske fare in, četudi so imele vsaka svojo premoženje, uprava je bila skupna in to je trajalo do prve svetovne vojne.

Cerkvica sv. Helene v Podklapu pri Fojdi

Nova cerkev v Podklapu

Ko je prebivalstvo v Podklapu narastlo, je cerkev sv. Helene postala premajhna in so morali misliti na novo cerkev. Na pobudo in s pomočjo slovenskega kaplana v Fojdi, preč. Ivana Petričiča, (sedaj kanonika v Čedadu), je bila z veliko požrtvovalnostjo prebivalstva dozidana niže doli v vasi Podklapom velika in lepa cerkev M. B. Takratni fojdski župnik je takoj poslal tudi laškega kaplana. Od te dobe je cerkev sv. Petra Slovenov v Fojdi zgubila vsako važnost. Le mrličje so še nosili na pokopališče cerkve sv. Petra iz vasi Podklapa, Pedroze, Vil še nekoliko let po prvi svetovni vojni, dokler niso sezidali velikega občinskega pokopališča. Ob teh priložnostih so bile tudi naše zadušnice v cerkvi sv. Petra. Pozneje so cerkvene oblasti odcepile vasi Pedrozo in Vile od fojdske župnije in jih priključile Podcerkvi, ki ni daleč od omenjenih vasi. Ljudje iz Pedroze so se nekoliko časa upirali temu ukrepu, vendar so se polagoma pomirili. Tako je matična cerkev sv. Petra Slovenov v Fojdi ostala le lep spomenik vere Slovencev pod Ivancom.

Cerkev sv. Ivana Krstnika v Ceneboli

Vas Cenebola je visoko pod Ivancom, okoli dve uri hoje iz Fojde. Leta 1400 je imela komaj 100 duš. Po pričevanju treh oseb »*leta 1604 hiše v Ceneboli so bile pokrite s slamo . . . in ljudje so živeli z velikim trudom s kuhanjem oglja.*«

Leta 1670 je bilo v Čeneboli 380 duš. Po prvi vojni jih je bilo okoli 600. Ko to pišemo jih ni več kot 350.

Ne ve se natanko katerega leta je bila sezidana prva cerkev v Čeneboli. Znano je, da dne 2. septembra 1453 sta bila posvečena dva oltarja »v cerkvi sv. Ivana Krstnika v Čeneboli«, kar da misliti, da je bila istočasno posvečena tudi cerkev.

Ta prva cerkev je bila podrta leta 1737, ker je bila premajhna in v slabem stanu. Što let pozneje je bila podrta tudi nova cerkev, ker je vsled prevelike vlage razpadala. Sezidana je bila nova in večja, ki je bila posvečena dne 6. oktobra 1871. Po drugi svetovni vojni so tudi to podrli zaradi vlage, kakor že prejšnji dve. V Čeneboli namreč piha posebna burja, ki močno nameta ko dežuje. Sedaj zidajo tam veliko in lepo cerkev.

Cerkev sv. Ivana v Čeneboli je bila last Čenebole in za njo so morali skrbeti samo ondotni prebivalci. Za nje je bil določen tudi poseben duhovnik, seveda Slovenec, ki je skozi tri sto let prebival v Fojdi, večinoma pri grobih, kot učitelj in je hodil v Čenebolo le ob nedeljah. Leta 1596 je čenebolski župan pričal patriarhovemu delegatu Missju, da »hodi gor

Pri maši v Landarski jami

maševat in previdavat mlad in zelò skrben duhovnik, in ne kakor prejšnji, ki je bil star.»

Leta 1762 je bilo Čenobovcem dovoljeno postaviti tudi krstni kamen in hraniti sv. olje. Leta 1670 so jim dovolili, da smejo držati v lastni vasi svojega duhovnika in od takrat jim je bilo dovoljeno tudi Najsvetejše. Že od vsega začetka so imeli tudi pokopališče okoli cerkve in niso več nosili mrličev v slovensko pokopališče pri sv. Petru v Fojdi. Ohranili pa so skupne pravice do iste cerkve.

Tudi ena sama beseda ubije človeka.

Pridno delo tvojih rok, požegna dobri Bog.

Kdor očeta potisne do praga, njega bodo otroci potisnili čez prag.

Pametni otroci so največja bogatija staršev.

Dva ključa človek ima: molitev mu nebesa odpre, kletev pa pekel.

Denar se lahko povrne, dobro ime nikoli al pa težko.

Ne pravi kaj znaš, ampak pokaži.

Kdor ubogim daje, Bogu posojuje.

Brez Boga, ni sreče doma.

Sedem let moraš na enem kraju ostati, če hočeš ljudi dobro spoznati.

Naši ljudje

Evgen Blankin

Med naše velike možé štejemo tudi župnika Evgena Blankina.

Umrli je že leta 1921, a njegova dela in ustanove niso umrle in so najlepši spomenik tega znamenitega beneško-slovenskega duhovnika. Rodil se je dne 7. marca 1863 v Bijačah, ob vznožju Landarske jame. Ljudske šole je dovršil v Tarčetu in Čedadu; gimnazijo, licej in bogoslovje pa v videmskem semenišču in je pel prvo mašo v cerkvi sv. Silvestra v Landarju leta 1886.

Poslan je bil kot kaplan v faro Gorjane (Montenars), na skrajnem delu Beneške Slovenije, pod katero je spadalo več slovenskih vasic. Mladi in nadarjeni kaplan se ni izkazal samo dobrega dušnega pastirja, ampak je takòj posvetil svojo delavnost tudi gospodarsko-socialnim problemom. Gospodarsko zaostalo in z davki preobremenjeno ljudstvo se mu je smililo. Z živahno propagando med poljedelci je hotel doseči, da bi se lotili modernejšega obdelovanja polja. Bil je navdušen zagovornik

metode »Solari«, oziroma kroženja pridelkov z žitom in uporabe umetnih gnojil. Vendar ni posvetil pozornosti samo svoji zemlji, ampak tudi vsej Furlaniji in Italiji.

V ta namen je napisal tudi knjigo »*Poljedelski sistem »Solari« in agrarno vprašanje javnega in kmečkega gospodarstva v Italiji*«. Ta knjiga mu je pridobila velik ugled in mu je zadobila imenovanje za člana videmske znanostne akademije. Drugo njegovo podrobnejše delo je bilo »*Agrarna posest v Furlaniji in socialne potrebe furlanskih poljedelcev*«.

Preč. Evgen Blankin je bil velik človekoljub, ki se ni brigal za svoje osebne koristi, ampak se je vsega posvetil drugim, posebno pa svoji rodni zemlji, ki jo je nad vse ljubil in katere se ni nikoli bal zagovarjati.

Zaradi svoje izredne zmožnosti in ljubezni do bližnjega, so ga predstojniki imenovali za rektorja sirotišnice »Tomadini« v Vidmu. Temu važnemu zavodu je skozi 10 let posvetil vse svoje sile in še danes ga smatrajo za velikega moralnega in materialnega dobrotnika.

Leta 1899 je bil od hišnih gospodarjev izvoljen za župnika velike videmske župnije sv. Jurija. Cerkev sv. Jurija je bila zidana že pred letom 1303 in ta župnija je skozi in skozi veljala za župnijo revežev, ker so v nje okvirju prebivali le delavci in kmetje. Meščani so jih

zaničevalno imenovali »Crotars«, t. j. žabarji. Župnik Blankin se je trudil na vso moč pomagati revnemu ljudstvu na verskem in socialnem polju. Na socialnem polju med njegova najvažnejša dela spada predvsem ustanovitev »Ženske obrtne šole«. S to ustanovo je hotel pritegniti iz ulice brezposelne in jim nuditi praktično izobrazbo, da bi postale pridne

Evgen Blankin

in dobre gospodinje, ki bi znale upravljati svoj dom in družino. V tistem času je bila ta edina šola te vrste in se je pokazala velikega socialnega pomena za žensko vzgojo. On sam jo je vodil in se trudil, da bi jo vzdržal pri življenju. Ta šola je danes zelo cvetoča in nosi njegovo ime. Poleg obrtne, je vzraslo pozneje tudi velevažno nadškofijsko žensko učiteljišče in še nedeljsko zabavišče za žensko in moško mladino. Istočasno je ustanovil za izobražence »Krožek sv. Mohorja«, in za revno ljudstvo »Ljudsko tajništvo« (sekretarjat) in kot njega predsednik se je boril za pravice revnega ljudstva. To naporno delo mu je skrajšalo življenje in je umrl v svojem 58. letu, dne 11. marca 1921.

Evgen Blankin je ljubil svojo rodno zemljo in svoje sorojake, katerim je skušal na vse načine pomagati. S tem namenom je posvetil rodni Beneški Sloveniji tudi knjigo »Slavija«, v kateri je razpravljal o raznih problemih ekonomskega, socialnega in narodnostnega značaja. Najprej govori v njej o zemljepisni oblikovitosti dežele, potem pa kritizira italijansko vlado, ki ne stori ničesar za olajšanje potreb njenega ljudstva in namesto tega rajši preganja duhovnike, ki opravljajo verske obrede in pridigajo po slovensko samo zato, da jih ljudje lahko razumejo. Dobesedno pravi takole:

»So nekateri ljudje, ki od časa do časa dvignejo alarm proti nekemu fanatičnemu panslavizmu v okrožju Sv. Petra; trudijo se, da bi odpravili ta jezik na italijanski meji, delajo načrte in ustanavljajo zavode ter rovarijo proti duhovnikom, ki učijo krščanski nauk in pridigajo po slovensko samo zato,, da jih ljudje lahko razumejo. Če protestirajo iz političnih razlogov se mi zdi, da govore ne da bi poznali deželo in navade njenih prebivalcev, ki se trudijo, da bi si priskrbeli košček kruha in se morajo pritoževati zaradi težkih davkov in številnih drugih vzrokov naraščajoče splošne bede.«

Po teh besedah navaja številke in s posebnim razpredelnikom prikaže nesorazmerno razdelitev davkov z ozirom na zemljo in na njene posestnike. Na to prikazuje potrebo, da je treba imenovati posebnega deželnega zastopnika in kritizira italijansko vlado, ki ne drži svojih obljub. Dalje dokazuje potrebo po ustanavljanju mlekarin in župnijskih odborov, ki naj bi poživali zadrugi duh, s pomočjo katerega bi se rešili iz krempljev oderuhov. Tako bi lahko organizirali mlekarne, kmečko posojilnico in zadruge, ki bi trgovale s furlansko ravnino. Takole zaključuje: »Kateri bo tisti župnik, kaplan ali drugi človek, ki bo imel zaslugo, da bo prvi prebil led?«

Ko potem govori o Slovencih, ki so zelo gostoljubni, pripravljeni pomagati svojemu bližnjemu in verni, je Evgen Blankin prepričan, da bo lahko izvedel vse to, če bo apeliral na vzajemno silo tega ljudstva. Z gorečo besedo se obrača k poštenim ljudem in duhovnikom, ki naj bi odprli pot k novi ekonomsko-socialni dobi v Beneški Sloveniji, da bi si naš narod lahko, tudi brez vladne pomoči, mogel pridobiti pogoje za boljše življenje. To lepó monografijo o »Slaviji« je Blankin posvetil svojemu prijatelju Ivanu Gujonu na dan, ko je pel svojo prvo mašo. Na notranji strani, je zapisal v slovenščini naslednje posvetilo: *»Dne 4. avgusta 1901 — Prijatelju Ivanu Gujonu na veseli dan prve njegove svete maše (ta tretji natis knjižice o dragi nam slovenski domovini v znak srčne prijaznosti in v spodbudo k uspešnemu delovanju v vinogradu božjem, poklanjajo pisatelj in drugi prijatelji)«.*

O problemih, ki jih obravnava v tem delu, je razpravljal tudi v svojih drugih študijah. Znanе so njegove »Konference o zadružnih mlekarnah«, in njegovi »Zapiski o izseljevanju v bližnje cesarstvo«. Zelo se je brigal za izseljence zlasti za one v Avstriji, ker je smatral, da so zapuščeni, brez obrambe in da se z njimi slabo postopa. Vršil je učinkovito propagando in zahteval od vlade, da bi se zani-

mala za življenje teh izseljencev in se zanje pobrigala. Našim ljudem je bil pravi oče. Pred vratmi njegovega urada v sirotišču »Tomadini« in pred župnijskim uradom sv. Jurija v Vidmu, si našel vedno ljudi iz nediških dolin, ki so pri njem iskali zaščite in pomoči. Preč. Blankin jih je spremljal po raznih uradih in mnogokrat jim je plačal kosilo in tudi vožnjo domov.

Temu gorečemu namestniku božjemu in velikemu rodoljubu — večni spomin!

Prof. Bruno Gujon

Pokojni prof. Bruno Gujon spada med naše velike možé, na katere ne smemo pozabiti. Rodil se je v Sv. Petru ob Nediži leta 1865, dovršil je ljudsko šolo v domači vasi in v Čedadu, gimnazijo in licej v Vidmu, univerzo v Milanu, pod vodstvom velikega furlanskega učenjaka Graziadia Izaija Ascolija. Ta je odkril v mladem Slovencu izredne talente, ga je vzljubil in vzpodbudil k poglobitvi na literarnem in znanstvenem polju.

Posvetil se je poučevanju na srednjih šolah in istočasno se je začel udejstvovati na literarnem polju in pozneje tudi na zgodovinskem in znanstvenem.

Profesor Bruno Gujon

Zavedal se je, da je Slovenec, vzljubil je jezik svojih dedov in se ga je brez učiteljev temeljito naučil.

Srcé je bolelo mladega profesorja, ko je spoznal, kako malo se latinski svet zanima za slovanskega in si je nadejal nalogo posredovalca med latinsko in slovansko kulturo. Začel je s tem, da je leta 1901, ko je bil profesor na gimnaziji »Parini« v Milanu, objavil

pri založništvu »Hoepli« tako potrebno slovnico slovenskega jezika z malim slovarčkom (Grammatica della lingua slovena). Ta je bila edina slovnica slovenskega jezika v Italiji, ki je doživela več izdaj in je mlademu doktorju pripravila sloves na jezikovnem polju. Za to delo mu je takratna italijanska kraljica Helena Črnogorska poslala pohvalno pismo.

Podoben uspeh je imela med izdajami Hoepli leta 1919 njegova bolj obsežna »Teorično praktična slovnica srbskega jezika (Grammatica teorica pratica della lingua serba).

Gospod profesor je bil tako ponižen in skromen, da se je izogibal vsakega javnega nastopa, takò da so ga nekateri smatrali za ljudomržneža. Delal je na tihem in se je zanimal za vse kar je bilo v zvezi z njegovim narodom. Med počitnicami si ni privoščil odmora. Brez ozirov na žrtve in stroške, je nevtrudno brskal po katastralnih uradih, knjižnicah in tudi direktno med ljudstvom iz ustnega izročila nabiral gradivo za študije o slovenskem in slovanškem svetu. Postal je pobudnik tistega slavističnega študija, ki je dotod bil nepoznan v Italiji. Že omenjeni furlanski glotolog Ascoli ga je predlagal za profesorja srbskega jezika in kulture na »Istituto Orientale« v Neaplju in istočasno za profesorja italijanskega jezika in kulture na beograjski univerzi, da bi mogel

laže vplivati na kulturno sodelovanje z bližnjimi balkanskimi narodi.

V letih 1904-1905 je imel vrsto lekcij o slovanskem slovstvu na »R. Accademia scientifico-letteraria« v Milanu o zgodovinskem izvoru in značaju jugoslovanskih narodnih pesmi, zlasti v Beneški Sloveniji.

Da bi pojasnil številne nejasne točke glede izvora in prihoda teh Slovanov v Beneško Slovenijo, je nameraval Gujon dokazati z imenoslovnim raziskovanjem na ozemlju med Terrom in Sočo (*Indagini toponomastiche tra il Torre e l'Isonzo*). To obsežno delo je bilo objavljeno več let pozneje v »Annali dell'Istituto Orientale di Napoli«, Vol. VI°, 1933.

Že prej je bila objavljena njegova razprava o slovenskem elementu v imenoslovju Julijske Krajine (*Sull'elemento slavo nella toponomastica della Venezia Giulia*, Vol. IV°, »Studi glottologici italiani«). Posebno se Gujon zavzema za te študije v svoji knjigi o slovenskih naselbinah v Italiji (*Le colonie slave in Italia - Palermo 1907*). Njegova raziskovanja niso bila omejena samo na severno Italijo, ampak tudi na južno, kjer so se pojavile slovanske naselbine v poznejših dobah. Tudi tam je posvetil svoja raziskovanja imenoslovju, zlasti pri albanskih naselbinah v Kalabriji o katerih je izšla obširna razprava »L'elemento slavo nel-

l'Albanese della Calabria citeriore - (Studi glottologici italiani - Palermo 1907).

Ni mogoče zaslediti vseh literarnih in znanstvenih del našega velikega rojaka, ki je molče strastno zbiral in študiral gradivo, ki je služilo njegovemu častivrednemu namenu. Bil je velik idealist, a žal, živel je v časih, ko je v Italiji bil nacionalizem na vrhuncu in vsak, ki se je zanimal za druge narode, četudi samò na literarnem in znanstvenem polju, je bil osumljen in oviran. Zato je Gujon delal brez hrupa.

Vsekakor prof. Bruno Gujon spada med naše velike možé, ponos naše zaničevane dežele, vreden, da se obrani njegov spomin tudi v našem skromnem Koledarju!

Stjefova nona

Stiefova »ta stara mat«, je ta narbuj stara nona v Črnemvrhu. Rodila se je že pod cesarjem Franc - Jožefom, ima cjelih 95 ljet. Še-lè lepuò čuje, vidi, hodi k sveti maši in, de ti mladi morejo na djelo, tadomà opravja sama vse hišne djela. Ima šelè čisto pamet in vam zna vse natanko povjedat' kakuò se je živjelo v Črnemvrhu pred osemdesetimi ljeti. Za zivež njè bilo družga ku »plenta«, »pogača«-močnik,

krompir, »bižna«, mljeko, ser in skuta. Le če je biu kaduo mocnuò bolàn so mu šli »dol v daželo« po »hljebac«; drug nje pokusu kruha v Črnemvrhu al pa samuò na senjan in na praznik Sv. Štandreza. Nobedan njè poznù tenčas rajža, pašte in kafeta.

Štjefova nona v Črnem vrhu

Tudi obljeke in obutela njeso kupoval' — vse so pardjelal tadomà. Po njivah so sejal »Konopjè« in domače vune (volne) jim njè mankalo. Pri vsaki hiši so imjeli »Ahje«, »Tkalo«, vretnò in drugo posodo. Tadomà so tkali rjuhe, srajce in vsako drugo platno; plekli so iz vune mudante, jopine in hlače. Po

ljete so venčpart hodili bosì, za zimo so imjeli posebne vunaste nogavice »(koce)« z podplati iz ušnje. V Čedadu so kupil le samuò »bargèške«, jopo in caruje (cevlje) venepart le kadar so se ženili. Tudi klabuke so sami runal' al pa so jih stuorli narest v Čedadu iz domače vune. Klabuki so bili podobni tistim, ki jih šelè nosjo laški duhovniki, in so jih nucali za sonce, za daž in za mraz.

Takrat nje bilo še labrèn (dežnikov); kadar je su daž so se ogrnili z ovèjo kožo, al pa z dno sorto kapotom, ki so ga sami spletli iz lipovega »ličja« (oluba). Redili so vse puno žvine. Gor po Uoglu, tje na Ravnah, tje po Čelah je vse mrgoljelo od kozè, ucè in krav po ljete. Puobje in možje so se spenjal tje po čelah za vsakim snopàm trave al listja in susil za zimò. Po ljete so gonil' žvino tudi na plaine, venčpart na Mijo.

Tudi nona Štjefova je preživjela vse poljetja njè mladuosti tje na Miji, in vam vje povjedat, kulku je tam se pretrudila, posebno kadar je zmankala vodà v »počalih« in jo je muorla na harbatu nosit od deleč, po starmih čelah za tulku žvine. Kulku strahì je prestala kadar je čula »tulite« lačne vukuove al kadar skratie ponoč so ji vozili po hostah žvino. Kulku rožarju je zmolila, da je držala deleč tiste hudobe! Kulku krat se je parporočila

Materi božji na Starigori, da obvarje njo in nje žvinco!

Ser, skuto, vino, teleta, jareta in kozličce so nosili prodajat v Čedad, v košu al na krošnjah. Takrat so bli le zlati in srebarni sudje: »napuljoni«, »genove« in goldinari. Ponucač' so jih le kar je bilo potrjebno za kupit sjerak, sù (sol) in za plačat »dauke«, kar je ostalo so skranili v posebno hlačo. Ljudje so bli šparovni in nekateri so imjeli paršparanih puno hlačo »zlatih napuljonu«.

Takrat v Črnemvrhu nje bilo studenceu: Iz »Štermou« so zajemal' dažovno uodò, ki se je steklà dol z strjehe. Kadar nje bilo na duzim dazà in v stermih je zmankala uodà, so muorli hodit po njò z bariglami gor pod Ivanac. Žvino so gonil pojit deleč dol na Budrin.

V Črnemvrhu nje bilo ne cjerkve ne britofa: k maš' in k dotrin' so hodil' tjè k Svetemu Standrežu: kadar je kaisan umrù so z trtami parvezal' kaselo za »stažè« (poleno) an, dan tasprjet te drug tazat, so ga nesli k Sv. Standrežu; ljudjè so po pot pjeli »dje silo«, za dušo renkega.

Nje bilo šuale dol do Tarceta in Čedada v nobedni vas, brat' pa so znal' po slovensko skor vsi, kier jih je učiu »renik Gospuod« (duh. Anton Podrjeka) gor na katekizim in gor na mašne bukva; pisat pa nje znù skor

nobedan. Ljudjè so bili zdravi, in če prù jih nje zviu »madròn«, al jih njeso zastakàle »ponte« (pljučnice), so umarli vsi od starosti. Le kadar je zaljezu v vas »mačjuh« je bilo huduò: takrat jih je pomrlo vse puno.

Takrat njeso hodil' djelat po svjete, saj nobednemu nje mankalo djela tadomà in tudi sjera in pulente je bilo za vse tadomà. Se za sudata njeso tjel' hodit' in beriçi so jih muorli lovit' gor po hostah.

Vsi mozejè so imjel duge bradè, takuò de »dol na dažel« so jih poznali, de so gor z Črnemvrhà.

Pa tudi brumni in vjerni so bli ljudjè takrat. Nobednemu se nje tragalo iti po dazu an po snjegu k sv. maši in k spuovedi k Sv. Standrežu. Po vsih hišah so molil' zvičer sv. rožar in ob nedejah tudi zjutra. Tudi to pot grede so molili. Takrat je bilo puno »strahù božjega« v Črnemvrhu! Tudi kletvine njeso poznal; kadar kajšan je biu huduò jezan, je klicu strelò al »sajeto«, de naj ga »ne ubije« al pa je poklicu devetindevetdeset hudičeu, de naj ga ne-sejo: nikul pa nje spomeniu Boga tu kletvinah. Tarplenje, djèlo in pridnost je Gospud Buog, obiuno poplaču. Nona je bila iz stare Špeldove hiše in je paršlà za nevjesto dol Stiefovim, kadar je imjela 17 ljet. Bila je njimar zdrava in vesela, njimar na djelu in, tode ki

je hodila, je po pot molila. Učakala je četarti rod; ima nevuodu žè vič ku ljet.

Jih ima dol po »daželi« dol po Italij, tam v Francij in tadomà, tulku de bi vsi paršli damù, Štjefova hiša bi jih ne daržala; za dno mikano vas jih je, in vsi imajo radi »našo nono«. Narbuj pa je vesela, de trijè nje nevuodi so famoštri. Ne mòre še pozabit', kakuò je bilo lepuò, kadar nje nevuodi so pjeli novo mašo, kadar pri Štjefovih so bile »ojceta« treh novomašnikou.

Pomagala je zidat to parvo cjerku, turàn-faruž; učakala je, de Črnemvrhu je postau fara. Učakala je luč letriko, akvedot (vodovod), malin na letriko, teleferiko, šuolo in druge reči, o katerih še sanjāla nje, kadar je bila mlada. Kruha do sitega, rajža, pašte, vina, zdravja in drugih dobruot, hvala Bogù, ji ne manka. Narbuj pa je vesela, de v nje nevuodi, po vsem svjeta raztreseni, se imajo vsi radi, vsi se jubjo in de vsi imajo radi njih »to staro matia!

Le za adnò je žalostna: de Črnovršani njeso vič takuò brumni, kakor par starim. Ne-le samuò, de ne moljo radi kakor so molili njih ti stari, ampak dostkrat se jih čuje še gospuoda Bogà preklinjat. Takrat se stara nona prime za glavò in djè: »Muoj Buog, kam smo paršli!« in moli, de »Buog jim razsvjeti pamet«. Tudi

videt, kakuò po oštarijah zapraujajo in se pjanjo, ji sarcè trga in pravi: »Je štrafinga božja, de v Črnemvrhu ne-le, de njemajo vič puno hlačo »napuljonu«, ampak tako mizerjo, de muorjo po svjetu s trebuchom za kruhom. Ki če reč, kadar zmanka strah božji!«

Zatuò onà njimar uči otročiče: »Bodita brumni, in če četa bit' srečni, imejta njimar Bogà pred očmi: vsakega, ki srečata po pot', pozdravtega z »Hvaljen bodi Jezus Kristus in Marija!« — »Buog daj dobro jutro!« — »Buog daj dober dan!« — »Buog daj dober večer!« — »Buog daj srečno pot!« in takuò naprej. Kadar greš mimo človjeka, ki djela, reci: »Buog daj srečo!« — Kadar omeniš kakega tega renkega reci: »Buog mu se usmili čez dušo!« in takuò naprej. Kadar čuješ Bogà preklinjat pa reci: »Buog ti razsvjetli pamet!« Naši ti stari so imjeli njimar božje imè na jeziku in zatuò so bli brumni in tudi srečni, kier vse pride le od Bogà.

Buog daj naši stari noni učakat še te peti rod in živjet do 100 ljet!

Naši ljudje po svetu

Sarcé se targa človjeku, ko vidi kakuò v njimar večjem številu naši ljudjé zapuščajo našo ljubljeno daželico in hodjo na vse kraje svetà iskat djela in zaslužka. »Sila kola lomi«, pravi pregovor, in kier domà njé zadosti kruha in denarja za dauke, ga se muore iskat' drugjed.

Vsaki naš emigrant le z težkim sarcam in z suzami v očéh zapusti tisto majhano guorsko hišc'ò, v kateri se je rodiu in v kateri je preživeu svoje otročje ljeta. V Francij, v Avstralij, v Belgij, v Kanadi, povsod kjer se znajde jo ima njimar pred očmi. Vse, kar ga spominja na hišo svojih staršu, na domačo vas, na naše preljepe doline, ga veseli. Njé čuda todà, de naši emigranti težkuò čakajo kadà jim pride naš Koledar in ga vsako ljeto sprimejo kakor velikega prijatelja, v katerim vidjo, kakor v špjeglu lice svoje dežele. V njim vidjo naše zelene doline pod Matajurom in Ivancem; iz njega slišjo glas našega ljepega jezika, ki jim govori o njih starih očetih, jih spominja na Bogà, na ljubezan do svojih staršu, na pametno in pošteno življenje itd. Vemò, kakuò radi naši

emigranti berejo naš Koledar in ga ponujajo in posodjo še prijateljem iz naših dolin. Nekateri so nom pisali, da imajo shranjene vse naše Koledarje že od ljeta 1953, in kadar jim je dug cajt, al kadar jih prime kajšna žalost in se čujejo sami, vzamejo v roké kajšan naš Koledar in se jim zdi, de se pogovarjajo z zvjestim prjateljem. Današni dan je na taužinte naših ljudi po svetu, v Belgiji jih je sigurno vič ku 2000, razstresenih po vsih kantonih tega bogatega kraljustva. Teh naših ljudi, ki so naše karvé, ki so naši parjatelj, naš Koledar ne smjé pozabit'.

Naši djelovci v Belgiji

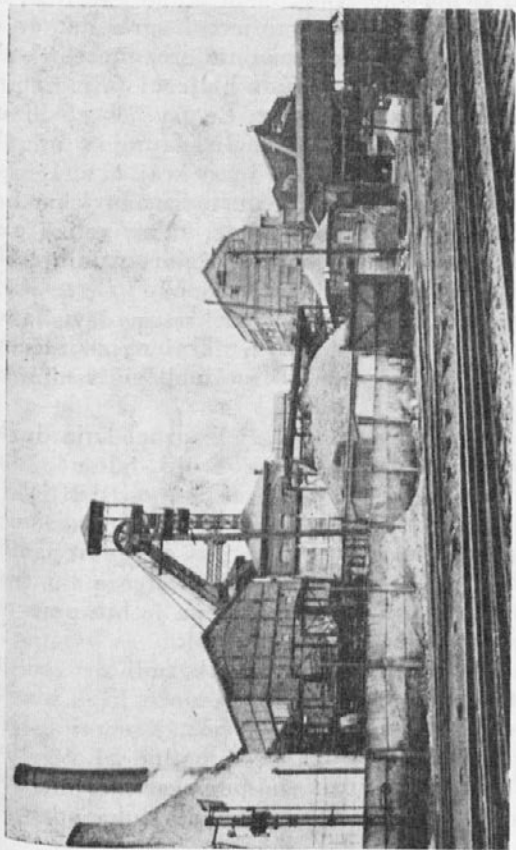
V Belgij je narlažé zadobit' djelo in so dobre plače, pa vsedno se ne upamo parporočevat našim ljudem, de naj grejo tjé in tistim, ki so že tam, iz ljubezni do njih, jim priporočamo, de če morejo najti djelo drugjé, naj se preložjo prjet' ki morejo. Svejede, mislimo na vse tiste, ki muorejo djelat v minah, pod zemjò; tisti, ki djelajo zuna min, so rjes srečni, de so v Belgij, četud' njemajo takuò velikih plač kakor tisti v minah. Zakì ne priporočavamo djela v minah?

V lanskem Koledarju (1956) smo zapisali učilo o strašni »minatorski boljeznik« ali sili-

kozi, kateri so podvarženi vsi tisti, ki djelajo v minjerah karbona ali uogja. Tisti, ki so prebrali kar je bilo tam pisano, že zastopjo zakì takuò pišemo; tisti pa, ki njeso prebrali, kar je bilo tam pisano, naj najdejo uon lanski Koledàr in naj preberejo. Človek je pametna stvar, in bi muoru vjedat', da zdravje je zanj narvenč bogatiija. Tist' človek, ki se pusti za- pejat' od velike plače na škodo svojega zdravja in z nevarnostjo za svoje življenje, njé pame- tan.

Kaj ti bo pomagalo, če boš daržù tarduò z djelom v minjeri 2-3-5 ljet, če potlé ga boš muoru pustit' bolán, brez trošta za ozdravit' in ne boš vič za nobedno djelo, ne domà ne po svjete? Če boš muoru vse žiljenje tarpjel in njimar nucat' zdraunike in medežine in potlé še umrjet pred cajtam? In, čerauno pri- deš do kajšnega penzjona, kaj ti bo pomagu penzjon, če ga ne boš mogù dugo uživat'?

Od tistega dneva, ko si začeu djelat v mi- nah, črni prah vogja (karbona) njimar naprej betonira tvoje pljuča in, prjet al potlé čuješ, de njesi vič tisti, ki prej. Kadar betoniranje pljuč je že naprej, in čuješ v rebrah njeko težkočjò, greš k zdravniku (mjedihu). Tele le lepuò pregleda in ti povjé, deje adán začetak silikoze al minatorske boljezni, pruoť kateri ti da tudi zdravila ali medežine, ki pa ti bojo le

Rudnik St. Eugenie v Azárju (Tamines)

malo al nič pomagale. Če si takuò pameten, de takrat hitro zapustiš minjero in greš domov al pa djelat drugam, zuna minjere, morebit', de se šelé ubraniš tiste hude boljezni in morebit', de tudi ozdraviš od nje. Če pa boš gledu na velik zaslužak in boš djelu naprej v minah, vjedi de si želiš nesrečo in si krajšaš življenje. Stukokrat buoiši je za pametnega človjeka, buj majhana plača zuna minjere, kakor velika plača in nesrečno življenje z djelom v minjerah. Al njé pametno Koledarjevo učilo? Če te skarbì tvoje zdravje, pojdi vičkrat na »visita di controllo« in kadar zdravnik ti najde začetak silikoze, za tvoje dobrò, ne hodi vič v minjero karbona.

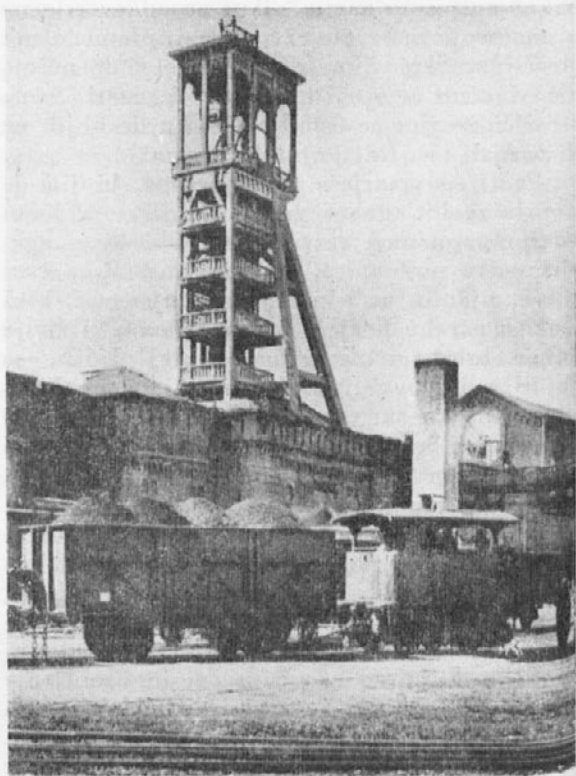
Naš djelovec v Belgij in drugod, je dužan skarbjet nele samuò za svojo telesno, ampak tudi in narpoprjet za svoje DUHOVNO ZDRAVJE. Še adna druga nevarnost čaka naše emigrante po svjete; nevarnost za zgubit pamet. Kaduor zgubi pamet je buj nesrečen ku tist', k' je biu zasut' v minjeri al pa je biu umorjen počasi od minatorske boljezni.

Je nele v Belgij, ampak tudi drugod po svjete, tulku naših puobu in možé, ki so martvi za svoje starše, žené, otročiče. Brumni in poršteni so šli od doma pred petimi al desetimi ljeti, za vič zaslužít' in pomagat' svojim družinam, pa njé vič ne duha ne sluha od njih.

Nikul ne pišejo damu, nikul ne odgovorijo na pisma svoje matere al žene al svojih nedužnih otročiču. Sarcé jim je okamenjelo, de nečejo nič vič čuti o svoj družini; oča, mati, žena, otročiči, se jim ne usmiljo vič, ku de b' jih ne se poznali vič. Kaj je ratalo ž njimi?

Padli so v mrježe slabe družbe, ki jim je stuorla zgubit' dobro pamet. Paršli so v kompanijo popolnoma razvajenih ljudi, ki so zgubili vsako poštenost, vsak špot; med zapravljivce, pjance, nečistnike, preklinjovavce, brez vsakega strahu božjega in brez sarcà, ki živijo kakor brezpametna žvina. V tej družbi so najdlji tudi pogubljene ženske, ki pod pohujšljivo obljeko skrivajo gnjilo sarcé in ostudne in nevarne boljezni. V tajšni družbi še narbuj pridni in pošteni človek muore zgubit' pamet. V začetku mu se zdì čudno, pa njema kuraže se odtrgat od tih ljudi; potlé počasi rata kakor oni. Spruot ki zasluži vse zapravi v grjehu; njega fadijo, njega zaslužak požgrejo ti druzi, de njema nikul krajcarja v gajofi; de namesto paršparat za duom in za starost, ima njimar le dugé. Al njeso rjes nesrečni in usmiljenja vrjedni teli naši emigranti? Kaj bo z njimi in z njih družinami? Ja, buj nesrečni ku ti ubiti v minah in ti zadjeti od minatorske boljezni! Tel se vsem usmiljo, ti druzi se vsem graužajo, kier so sami uržuh, de so zgubili dušo in teluò!

Rudnik Colard v Seraingu

Našim ljudem muormo parporočit', de naj se varjejo buj ku paklâ takih kompaniji; de kadar grejo po svjete, naj ne nobenemu zapupajo, dokjer ga ne spoznajo za poštenega. Kaduor je pametan, išče parjatelje med pošteniimi ljudmi iz naših dolin. Puno naših puobu, spoznajo nevarnosti, v katerih se znajde naš djelovac po svjete zavojo kompanij in zatuò se skarbijò oženit' prjet ki muorejo, kier le v lastni družini človjeku ne manka prave družbe. Si izberejo to pravo »jubec« v domačih vaseh, jo gredò damù porčat, al jo storjo prit v daželo, kjer djelajo in jo poročijo tam, al pa jo poročijo po »prokuri« domâ in potlcè jo pokličejo k sebe.

Kier tuò se pogostoma zgodi in vemò, de naši puobi ne vedò kakuò si pomagat' za se poročit brez zamude, jim v tem Koledârju damo učilo za vse, kar je potrjebno stuort, de se bojo mogli poročit brez zmot.

Če misliš se poročiti v Italiji:

Pojdita ti in nevjesta k famoštru od nevjeste, narmanj tri tjedne pred poroko, se »dajat v noto«. Če obadva spadata pod tisto faro, nje potreba drugih kart; famoštar vama bo povjedu vse, kar je potrjeba vjedet' in znat' pred

poroko. Če ti novič si iz druge fare, muoreš parnest famoštru od novice: 1. *Certificato di Battesimo*; 2. *Certificato di Cresima*; 3. *Certificato di Stato Libero*. Te tri dokumente ti jih naredi tvoj domači famoštar. Famoštar od novice ti bo dau karto za okličce, ki poneseš na kamùn in jo daš segretarju v roké. Druzega nje potrjeba tam na kamune. Oklicci na kamunu so obješeni gor na »tabeli« za okličce za dvje nedelje; po dvjeh nedejah puojdeš tjé na kamun po »Nulla osta« za poroko in ga neseš famoštru od novice. Medtem famoštar od novice vas bo oklicavu skuoze tri nedeje in ravno takuò tudi tvoj famoštar, če si iz druge fare, potem se z njim zastopiš za dan in za uro poroke. Na dan poroke, muoreta parpejat' z vama še dvje priče. Po poroki famoštar pošlje sam »Atto di Matrimonio« na kamùn in vi bo sta zapisana za poročenea tudi tjé na kamunu, brez druzih ceremonji. V Italiji e jerkuna poroka je spoznana tudi od civilne oblasti.

Če si na djelu v Belgij, Francij al drugod, vič kakor *šest mjescu*, pojdi hitro k našemu misjonarju al pa k famoštru v katerega fari djelaš, pelji s tabo dvje priče, ki te poznajo in prosi ga, de naj ti napravi »*Certificato di Stato Libero*« (ki pa muore biti vidimiran od

kurje tiste škofije, pod katero spada misjonar al pa famoštar). Te čertifikat muoreš hitro pošjat famoštru, ki vas bo poroču.

Poroka po prokuri

(Matrimonio per procura)

Če noviča je domà v Italiji in ti ne moreš damù poročat in tudi nevjesta ne more k tebe za se poročiti, kjer ti si na djelu, se lahko poročiš skuoze prokuro. Tuò će reč', de si izbereš tebe dobro poznanega človjeka, (vič ku 21 ljet starega) tudi di hišnega, de namesto tebe peje tvojo nevjesto pred oltar in v tvojem imenu poreče »ja«, pri poroki. Za poroko »per procura«, piši tvojemu domačemu famoštru, de naj ti pošje: 1. Certificato di Battesimo; 2. Certificato di Cresima; 3. Certificato di Stato Libero, in ravno takuò famoštru od nevjeste, de ti pošlje tudi nje certificate kakor za te. Ravno takuò piši tistemu, ki si ga izbrau za tujega prokuratorja, de naj pri domačem famoštru naredi in tebe pošje adno »Dichiarazione«, de sprejme prokuro. Na tej »dichiarazione«, muore bit lepuò pisano imé in prejmak prokuratorja, imena njega staršu, kraj in dan njegà rojstva. Kadar boš imeu v rokah te karte, pojdi z dvjema pričama k misjonarju emi-

grantu, ali k famoštru fare, kjer djelaš, in prosi ga, da naj ti zapiše »prokuro«. To prokuro podpišeta ti, dvje priče in misjonar. To prokuro jo misjonar pošje belgijanskemu škofu za potardilo, in tele škof je pošje famoštru v Italiji, ki vas bo poročiu. Ravno takuò muore narediti prokuro tudi na italijanskem konzulatu in jo posjati domačim, da jo ponesejo na kamun. Kadar famoštar od tvoje nevjeste bo imeu vse te karte v roki, te lahko poroči brez tebe.

Tistim našim emigrantom, ki se poročajo, parporočamo, da lepuò vidjo kaj djelajo: ne poročat čečè, ki je njesi nikul videu, ne poznù, al pa, ki si jo videu samuò na fotografij. Na fotografijah so vse lepé, na fotografij pa se ne vidi al je zdrava in posebno al je poštena, kar vejà vič ku vse lepote in vse dote. Poprjet ku poročit' adno čečò, ki je ne poznaš sigurno za pošteno, pametno in zdravo, lepuò izvjeđi in po skriuš' pri tvojih starših, pri poštenih parjateljih in pri domačem famoštru, al je zdrava, al je pametna, kajšno življenje je perjala dotuod, al rad' moli, al ima strah božji itd. Z nevjesto parpeješ v hišo srečo al nesrečo ze vse tvoje življenje!

Kako se oženiš, t. j. poročiš v Belgiji

V Belgij se poroča drugač ku v Italiji. Vse dokumente od domačega komun je trjeba nesti na belgijanski komun, kjer se prebiva. Poprjet pa je potrjeba te dokumente obarnit' na belgijanske jezike (francuoski al pa flamski), kar imajo pravico stuort' samuò ljudjé za tuò določeni od tribunala (belgijanskega). Potlé šelé loži uon na tabelo za dvjé nedeje okličé.

Dokumente od domačega famoštra je trjeba nest' narmanj tri tjedne pred poroko k našemu misjonarju al pa k famoštru tiste belgijanske fare, kjer se prebiva. Na dan določen za poroko, novič in noviča gresta z dvjema pričama na kamun, kjer pred sindikom registrirata svojo poroko, šelé potlé gresta v cjerku poročat pred famoštrom al misjonarjem.

Italijanski državljani (cittadini italiani), namesto na belgijanski kamun, morejo nesti vse dokumente za poroko, na italijanski konzulat (Consolato italiano). Tam na italijanskem konzulatu denejo uon okličé, in, namesto pred belgijanskim sindikom, morejo registrirat poroko na italijanskem konzulatu.

Na belgijanskem kamunu al pa na italijanskem konzulatu dajo novičem »poročne bukva-

ca« (Libret de mariage), na kateri se zapišejo
potlé tudi otročiči, ki se bodo rodili.

Če si se poročiš v Italiji po prokuri, prosi
da ti pošljejo gor »Certificato di matrimonio«,
ki ti ga morejo dati le na kamunu, kjer si bil
poročen.

Posebno priporočilo našim puobam in čečam

Poroka te stori srečnega al pa nesrečnega
za vse tvoje življenje, zatoò, prjet ku se poro-
čit', je trjeba lepuò premisliti. Puob naj lepuò
izbere tisto, s katero bo zvezan za vse svoje
življenje in bo mati njega otročičeu. Naj se ne
ženi, če njema kjek' parsparanega in če ne vje,
kakuò bo mogu redit' ženo in otročiče.

Čeča pa naj se ne prime vsakega, ki ji prav-
vi al pa ji piše, de jo ima rad. Puno krat jo
ima le za noreà; jo zapeje v grjeh in, kadar
se je naveliča, jo lepuò pusti na cedilu, takuò
de potlé nobedan vič ne mara za njò. Če puob
je pijanac, zapravjavec, brez vjere, nečistnik;
če je zapustiu svoje starše, če ne hodi vič v
cjerku, če lumpa s slabimi kompanijami, naj
mu pokaže figo, četud ji se parsjega, de jo ima
rad, de ne more živjet brez njé, de se ubije,
če glih onà ga ne poroči. Bo stuokrat buojš'

de ostane »teta« za vse večne čase, kakor prit v take parkje, kjer bo muorla jokat nuoč in dan, brez rešitve.

Zakon je sveta rječ: je zakrament postavljen od Jezusa Kristusa, in zatuò, de bo parnesu srečo, je potrjeba se parpraviti nanj z molitvijo in ga sparjet v gnadi božji.

Kako se bom oženil

*»Če b' ljepa ne bila,
b' se hvalu ne z njò;
je ljepa, je mlada,
pustit' je ne mò!«*

*»Presneta jubezan,
kajšno muoč imà:
uon z glave jo spraviš,
pa 'nkul uon z sarcà!«*

(Nediška narodna)

Uspomin Beneškim Slovencem, ki so umrli v Belgiji

---

1. Ljeta 1947 RINALDO DANGUL iz Klabučane pri Fojdi so najdli potopjenega.
2. » 1948 PIO KAUČIČ (Lenčaku) iz Gnidovce, 21 ljet starega, je bil zasut v minjeri pri Liège.
3. » » LUCIJAN KJAČIČ, sin Antonu, iz Kravarja, 13 ljet star, se je ponesreču s kolesom (bičikletu) in je umrù v špitalu.
4. » » MARIJA LUIZA LAVRETIČ (Ruskičeva) je v Aiseau padla po štengah, si razbila glavò in umrla. Bila je majhana ččiča.
5. » 1949 CIRIL GOLOB iz Polave pri Trčmumu, 49 ljet star, je umrù od minatorske bo-ljezni v Campinaires (Fleurus). Zapustil je ženo in dva otročiča.
6. » » SERGIO RUTAR, sin Antona iz Klabučarja pri Drekah, majhan otrok, je umrù v Chatelineau pri Charleroi.
7. » 1950 ALOIS KOVACEUSZAK (Bepulnu) z Dolenjega Tarbijä, se je ubil z motorjem pri Monsu.

8. Ljeta 1951 ROZA MUČIĆ rojena Tomazetič, iz Špjeta, je umarła od boljezni v Charleroi.
9. » » LUCIJAN MATEUČIĆ (Belinov) od Pacpri Drekah, 22 ljet star, je umrù zasut v minjeri Eisdèn (Limburg).
10. » » MARIO BELIGOJ iz Pedroze pod Ivancom, je biu zasut v mini S. Waast pri Monsu, 870 met. pod zemjò. Je zapustiu ženo in otročiča.
11. » » CIRIL SITAR iz Kuoste (Gorenj Barnas), v Yvor pri Dinantu, je padu pod avtomobil in je biu ubit.
12. » » VINKO KAMUNJAR (Šuoštarju) iz Mazeruol, je biu zasut v minjeri Plèton pri Charleroi. Zapustiu je vdovo in 4 otročiče.
13. » » PIO BOMBARDIR, 32 ljet star, iz Maline pri Ahtnu, po 3 ljetih djela v mini pri Campinaire, je umrù od minatorske boljezni.
14. » 1952 EUGEN RUKIN (Žvanou) iz Lombaja, Garminski kamun, 27 ljet star, je biu zasut v mini sv. Pauline pri Farcienes.
15. » » TILJO CIKON, 25 ljet star, je umrù doma v Špjetru od minat. boljezni.
16. » » ITALO MODERJAN iz Plestišč, po petih ljetah djela po minjerah, je umrù od boleznì.

17. Ljeta 1953 MARIJA VIŽIN, roj. Krizetič iz Podsrjednega, je na naglim umrla v svoji kantini v Quaregonu (Douvrain).
18. » » ALOJZ LAVRETIČ (Ruskič iz Kravarja), od Gorenje Mjerse, je nanaglim umrù v Aiseau. Zapustiu je ženo in 4 otroke.
19. » » LUDOVIK MARTINIČ s Ceplesišč, je umrù od boljezni v Quaregonu.
20. » 1954 BAZILJO HVALA iz Erbeca, 42 ljet star, se je udaru z željezom in je umrù v špitalu Cocherill pri Liége.
21. » » IVAN BIRTIČ (Te gorenji) iz Podra (Gorenj Barnas), ki je imeu kantino v Seraingnu (Liége), je umrù od minatorske boljezni v 65 ljetu starosti.
22. » » BRUNO BATISTIG, iz Tjej pod Starogoro, 27 ljet star, se je biu udaru v mini in je umrù v špitalu v Charleroi. Zapustiu je ženo in dva otročiča.
23. » » PIO MISKORJA, iz Plestišč, je že od ljeta 1921 djelu v belgijanskih minah in je umrù od minatorske boljezni v Eisden (Limburg). Zapustiu je ženo Flamko in otroka.
24. » » ANTON GUS, iz Slapovika pri Drekaht, je umrù v 57 ljetu življenja pri Liége od minatorske boljezni.

25. Ljeta 1954 RINO GUJON, od Kancelirju pri Subidu, je umrù zastrupjen od slabega živeža v Marchiennu-Pont.
26. » » ANTON HVALICA, iz Kravarja doma, po 4 ljetah djela v mini Aiseau, ga je doletjela nagla smart, v živalskem vartu v Anversi.
27. » » JOŽEF GARJUP, iz Trusnjega. Ušafu je biu invalidni penzjon; pa je umrù od kankarja v Bray-lez-Binche. Zapustiu je sina in ženo Belgijanko.
28. » » ALOJZI BLAZUTIČ, iz Gorenjega Barnasa, je djelu z drugimi vašnjami zun kamenoloma Yvoir pri Dinant. Pobrala ga je boljezen.
29. » 1954 VIKTOR BIRTIČ, z Podra (Gorenj Barnas), 30 ljet star; je padu pod avtomobil v Seraingu (Liège). Zapustiu ženo in otroka.
30. » » VINCENC RUKLI, z Trušnjega, je biu ožgan od ognja v željezarni Providence v Marchienne-au-Pont, kjer je djelu, in je umrù v špitalu Montignes. Zapustiu je vduovo.
31. » » JOŽEF GERBAŽ, iz Duzega, je djelu za urarja in je umrù od boljezni na pljučah v Keumiée-Velaine. Zapustiu je ženo Tirolezo.

32. Ljeta 1955 ALOJZI SKODA (Peverju) z Duzega. Djelu je v minah okuole Charleroi. Padu je pod avto v Gilly.
33. » » ADELMO CEKON, iz Podejerkve pod Ivancom, je vič ljet djelu v minah se je ponesreču z motorjem in umrù v špitalu v Louvriére.
34. » » CIRIL KAMUNJAR, iz Fojskega kamuna, je z družino živen ku minator v Jumet. Umrù je od tumorja na pljučih v špitalu v Montignies.
35. » » ALOJZI DI BETTA, iz Karnic (Monteprato) pri Njemah. Je biu ranjen v minjeri. Kadar se je povarnu na duom iz špitala v Farciennes, ga je neki pjan Flaman prebodu z nuožem.
36. » » VALENTIN ZUFERLI, od Klabučarja pod Kolovratom, je biu zasut v min sv. Elizabete v Wanfercée-Baulet.
37. » » EGIDIJ BORJANAC, iz Mazeruol, je padu pod avto v Jumet pri Charleroi.
38. » » BRUNO ČERNOJA, iz Ofjana, 15 mjesù star, je nanaglim umrù v Flémalle Grande (Liége), na veliko žalost svojih staršù.
39. » » PETER DORNJAK (Cesaričin), iz Dole njegega Tarbjä, je padu pod avtomobil v Micheroux pri Liége in je umrù v špitalu Baviére.

40. Ljeta 1955 EMILJO MODERJAN, iz Plestišč, je djelovao u minjeri le 3 mjesce in paršù pod tramwai na cjesti v Souvret in je drugi dan umrù v špitalu. Je pustiu vduovo in dva otročiča.
41. » » MARIN PAVLETIČ, sin Antonu iz Sevcà pri Hlodiču, je malo časa po svojem rojstvu umrù v Auvelais pri Tamines.
42. » » PAULO FLORJANČIČ (njegovi starši so iz Obrankou), je komaj 3 mjesce po rojstvu umrù v Aiseau.
43. » » VIKTOR BUKOVAC, iz Topoluovega je umrù od minatorske boljezni in malarije v Wanfercée-Baulet. Je zapustiu ženo Belgijanko in 2 otročiča.
44. » » ALOJZI HUALICA, iz Černetičeu pri sv. Pavlu, 24 ljet star, je padu z 480 metru dol v mino v Tertre pri Monsu.
45. » » ROMUALD BROKJANA iz Gorenjega Barnasa je djelovao u kamenolomu v Yvoir pri Dinantu in je ušafu boljezan na pljučah od katere je umrù.
46. » » EMILJO STULIN, iz Gorenjega Tarbjà. Po le malo mjesecu djela je bio zasut u minjeri S. Eugenie v Tamines.
47. » » 1956 LIDIJA ČERNETIČ, rojena Saligoj, je po velikim tarplenj umrla od kankerja v 30 ljetu življenja. V Belgij je zapustila možà in 4 otročiče.

- 48 Ljeta 1956 ELZA FLORJANČIČ, oča iz Hostnega, je živjela le malo časa po rojstvu in je zapustila sestrico dvojčico, v Aiseau.
49. » » RAJMOND PETRIČIČ, od očeta iz Gorenjega Barnasa, je umrù malo mjescu po rojstvu v Aiseau.
50. » » PAULO KLAVORA, iz Ruonca, je šu plavat v Moizo in se je potopiu.
51. » 1953 EMILJA GUJON, poročena Kadalín, 28 ljet stara, iz Erbeca, je umrla na porodu v špitalu v Liége. Njeno truplo so prenesli v domovino in pokopali v Lazeh.

Vsi ti naši ljudjé so umrli v zadnjih ljetih v Belgijdeleč od domače zemlje in ne smjemo pozabit' na njé.

NASLOVI ITALIJANSKIH KONZULATOV

Vsaka država ima v drugih državah svoje rapresentante al konzule, ki skarbijo za nje interese in za interese svojih ljudi, ki živijo v tisti državi. Mi Beneški Slovenci spadamo pod italijansko republiko, in zatuò smo italijanski državljani. Tudi naša republika ima svoje konr

zule v drugih državah. Kadar našim ljudem se godi karvica; kadar ne morejo drugače prit' do svoje pravice, v vsaki potrjebi, naj se obrnejo na narbližnji italijanski konzulat (Consolato Italiano). Če ne morejo sami iti tjé, naj pa pišejo italijanskemu konzulu, brez nobednega strahù, saj konzul in drugi uradniki konzulata so tam zatuò, de pomagajo našim ljudem in so tudi dobro plačani zatuò. Za de naši djelouci bojo vjedli kam iti al kam pisati v njih potrjebah, jim naš Koledàr zapiše naslove italijanskih konzulatov, za katere je mogù zvjedet' :

BELGIJA :

1. Consolato Italiano di Liège - Place Xavier Neujean N. 31.
2. Consolato Italiano di Charleroi (Hainaut) - Avenue des Alliés N. 21.

AVSTRALIJA :

1. Consolato Generale Italiano - Sydney (Nuova Galles del Sud) 499 Pitt Str.
2. Consolato Italiano di Melbourne (Victoria) - 233 Domain Road (South Australia).

ARGENTINA :

1. Consolato Generale Italiano di Buenos Aires - Calle Charcas N. 1111.

2. Consolato Generale Italiano di Rosario (Santa Fé) Calle 1° Mayo N. 951.
3. Consolato Italiano di Cordoba - Calle 27 April N. 359.
4. Consolato Italiano di La Plata (Buenos Aires).
5. Consolato Italiano di Mendoza - Calle Perù, 1163.

AVSTRIJA:

1. Consolato Italiano di Klagenfurt - Viktringerring N. 13.

BRAZILIJA:

1. Consolato Italiano di Rio de Janeiro - Barão do Flamengo N. 22.

FRANCIJA:

1. Consolato Generale Italiano di Paris - Rue de Varenne N. 50.
2. Consolato Generale Italiano di Lion - Rue Commandant Faureur N. 5.
3. Consolato Generale Italiano di Marseille - Rue d'Alger.
4. Consolato Generale Italiano di Strassburg - Rue Schiller N. 3.
5. Consolato Italiano di Lille (Nord) - Rue d'Isly N. 2.
6. Consolato Italiano di Chambéry (Savoie) - Blvd. Lemene N. 22.

7. Consolato Italiano di Metz (Moselle) - Blvd. Clemenceau N. 7.
8. Consolato Italiano di Nancy - Rue Jeanne d'Arc N. 143.

ANGLIJA:

1. Consolato Italiano di London - Portland Place N. 78.
2. Consolato Italiano di Glasgow - (Lanark) Park str. South N. 9.

JUGOSLAVIJA:

1. Consolato Generale Italiano di Zagreb - Medu-
liceva ulica N. 22.

LUKSEMBURG:

1. Legazione Italiana di Luksemburg - Rue Goethe N. 31.

NEMCIJA:

1. Consolato Generale Italiano di München (Ba-
yern) - Moehlstrasse N. 3.
2. Consolato Italiano di Hamburg - Feldbrunner
strasse N. 54.
3. Consolato Italiano di Frankfurt s/M. - Feld-
bergstr. N. 24.

HOLANDSKA:

1. Consolato Italiano di Amsterdam - Heerengracht
N. 609.

SVICA:

1. Consolato Generale Italiano di G n ve - Rue Charles Galland N. 24.
2. Consolato Generale Italiano di Zurich - Lavaterstrasse N. 57.
3. Consolato Italiano di Basel - Dufourstrasse N. 57.
4. Consolato Italiano di Lausannes - Avenue Mont Loisir N. 11.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE (USA):

1. Consolato Generale Italiano di Boston Mass. - Tremont str. 101.
2. Consolato Italiano di Chicago III - 59 East Madison.
3. Consolato Generale Italiano di New York - Park Avenue 690.
4. Consolato Generale Italiano di S. Francisco - Cal. Webster str. 2590.

VENEZUELA:

1. Consolato Italiano di Caracas - Villa Checheta - La Florida.

KANADA:

1. Consolato Italiano di Ottawa - 5 Blackburn Avenue.
2. Consolato Italiano di Montreal (Quebec) - Rue Sherbrooke ouest 1669.
3. Consolato Italiano di Toronto (Ontario) 350 Bay Street.

Fz naše zgodovine

Imenovanje novega velikega župana Landarske banke ljeta 1785

Ljeta 1785 se je bilu odpovjedu službi velikega župana Landarske Banke Marin Batistič, sin renkega Ivana, in zatuò, za nedejo 24. julija 1785, je bila sklicana velika sosjednja Landarske Banke za izbrat' novega velikega župana.

Na sosjednjo so muorli priti vsi župani, ki so spadali pod Landarsko Banko, to je župani iz Dolenjega Barnasa, Bijač, Erbeča, Laz', Tarčeta, Mersina, Petjaga, Ažle, Špjetra, Varha, Ofijana, Saržente, Klenjà, Brišč, Ronca, Sauodnje, Gorenjega Barnasa, Matajura, Čeplečišč in Brce.

Sosjednja se je zbrala pod veliko lipo, blizu cjerkve sv. Kvirina, kakor navadno kadar je šlo za interese vseh županov nediške in sauodnjiske doline.

Slovenski advokat Karlo Podrjeka je najdu uòn zapisnik (verbal) tiste sosjednje in mi ga prepisemo v domačem jeziku v lete naš Kalendar, de naši ljudjé bojo vjedeli kakuò lepuò

naši ti stari so znali ragirat suojo malo daželo pred 170 ljetmi, kadar v naših dolinah je šele vejala prava demokracija.

»L.D.M.A.

»Nedeja 24 Julija 1785 Ind. 3ia.«

»Pri prečastiti Cjerkvi Sv. Kvirina, ki spada pod županstvo Ažle, na mestu kjer se navadno zbjerajo župani spoštovanih dolin Landarja in Mjerse na veliko Sosjednjo (Aringo), pred podpisanemi pričami je bila postavno sklicana Velika Sosjednja (aringo = parlament), po ustnem povabilu vseh gospuodu županu Landarske Banke, kakor po navadi in po navadnih formalnostih, h kateri so paršli sledeči župani: (Sledijo imena 15 županou).

Na kateri sosjednji, postauno sklicani in zbrani za vso prečastito Landarsko Banko, so župani izvjedeli, de Veliki Župan njih Banke Marin Batistič se je frajvojno odpovjedu svoji službi in de zatuò je potrjebno ga nadomestiti in izbrati brez odloga drugega moža, de je pošten in zatuò, za Velikega Župana, de ne bojo tarpjele škode zadjeve Banke in za njé dobro gospodarstvo in mir.

Potem ki so vsi postavani gospuodje povjerdali, de kaj mislijo, kakor je potrjebno kadar

se gre za tako velike zadjeve, in kakuò je od vsih poznana zmožnost in poštenost gospuoda Jusiča, so vsi pričujoči, brez de bi nobedan biu naspruotan, dali svoj glas, kakor so že prej bile sklenile sosjednje njih županstvi, za Andreja Jusiča, sinù renkega Vincenca iz vasi Ažla, ki je tukaj na sosjedni in je sprejeu za adnò ljetu in so ga imenovali za svojega generalnega Prokuratorja, poslanca, delegata in župana lete spoštovane Landarske Banke in so mu dali oblast, de bo mogù nastopiti v imenu Sodolin, županu in prebivaveu v vseh gospodarskih zadjevah in interesih imenovanih Sodolin; in da bo muoru z največjo skrbjò in zvestobò rješiti sedanje zadjeve in kar jih bo za naprej: de bo muogù nastopiti na navadnim Tribunalu, apelativnim in tudi na vesokih Sodnijah (magistrati), odborih (Consigli), in kolegijah častite Vlade (inclita dominante), in še posebno pred tron *Narbujčastitljivega (Doge)*, kadar bo potrjeba mu izročiti memorjale, prošnje, prositi audience in vse kar bo potrjebno in nucno.

Goriomenjenemu Jusiču je bilo naročeno od goriomenjenih županou, de bo muoru z vso zvestobo, odkritosrčnostjo in častjò, nùcati oblast, ki mu jo daje služba župana, za de in-

teresi Sodolin ne bojo tarpjeli zastràn njegove nemarnosti in slabega gospodarjenja.

Določeno tudi je bilo od goriomenjenih županou, da imenovani župan bo imel pravico 3 lire plače na dan vsakikrat, ki bo moral iti za opravila Banke v Čedad, Videm ali Palmo in 4 dukate kadar pojde k presvetli Vladi (Benetke); potem pa bo muoru, kupe z deputatom Dominikom Mulonijem dati ratingo za vse kar je potegnu in kar je plaču.

Goriomenjeni župani so zavišali, tudi v imenu svojih županstvi, da bo vse spoznano za dobro, kar bo opraviu v njih imenu itd.

Priče so bli Luka Bordon renkega Tomaža iz Podpeškega županstva in Filip Cujan iz Barnaskega.«

To je prepiseno iz originala.

podp. »Lovrenc Kukovac kancelir (sekretar) častivrjednih Bank Landarja in Mjerse iz aktou istih Bank.«

Mi Slovenj Benečije se lahko pohvalmo pred vsim svjetom, de modruost naših očetou si je znala že pred taužint ljeti ustvariti in dotuod, ki njé padla Beneška republika ohraniti, takuò lepuò urajeno gospodarsko, ekonomično, sodnijsko autonomio, de še moderni bi muorli jih posnemati.

Prvi Italijansko-Slovenski slovar
tiskan v Vidmu leta 1607

Gotovo je, da so že malo časa po iznajdbi tiska tiskali slovenske nabožne knjige v Benetkah in tudi v Vidmu. Žal, da jih ni mogoče več zaslediti. V župnem arhivu pa se je ohranil prvi italijansko-slovenski vokabolar tiskan v Vidmu leta 1607. Izdal ga je redovnik »fra Alasio Gregorio a Sommaripa« in nosi ta naslov: »*Vocabolario italiano e Sciavo*« *Che contiene* itd. — z kratkim učilom slovenskega jezika, navadnimi pozdravi, z domačim pogovorom za popotnike. Ob koncu pa še Očenaš, Češčena Marija, vera, Božje in Cerkevne zapovedi z nekaterimi ljudskimi duhovnimi pesmami, ki to ljudstvo navadno poje o večjih praznikih. Zbrano od »Fra Gregorio Alasia da Sommaripa« iz reda Servitov M.D. v Vidmu MDCVII (1607).« V slovarju je 2633 besed in je, seveda, nepopoln.

Fra Gregor Alasio je bil rojen v vasi Sommariva del Bosco v Piemontu. Leta 1596 je stopil v red servitov in se je šel šolat v Rim. Leta 1601 je z grofom Rajmundom della Torre Valsassina prišel v Devin pri Trstu, kjer je naslednje leto pel novo mašo in vodil naselbino servitov v Devinu. Bil je zelò izobražen in je pisal v latinščini in italijanščini. V Devinu je

prišel v dotiko z našim ljudstvom in se je naučil slovenščine. S slovarjem je hotel pomagati duhovnim sobratom v Devinu in Vidmu, ki niso znali slovensko in so čutili potrebo znanja slovenščine za občevanje s slovenskimi verniki.

V Vidmu so serviti oskrbovali znamenito romarsko cerkev Matere božje (Madonna delle Grazie), kamor so romali tudi Beneški Slovenci.

Slovenska Bratovščina v Vidmu iz leta 1452

V srednjem veku je v središču Furlanije mala vas ob vznožju hribčka, na katerem so bili patriarhi sezidali velik grad, vzrastla v mesto, ki je kmalu postalo gospodarsko središče Furlanije, na škodo starega Čedadu.

V Vidmu se je bilo nastanilo tudi lepo število slovenskih trgovcev, ki so bili gospodarsko povezani s Slovenci ob Nediži, ob Teru, z onimi z goriških Brd in na Koroškem. Med njimi je vladal duh skupnosti in kristjanske ljubezni. Ta duh zavednosti in medsebojne ljubeznijih je vzpodbudil, da so med seboj organizirali in ustanovili Bratovščino sv. Hijeronima (svetega Jeroma) »Confraternità di S. Gerolamo degli Schiavoni - Udine«, katere ustanovna listina nosi datum 1452. Bratovščina je imela v začetku sedež pri cerkvi sv. Petra mučenika

(S. Pietro Martire), pozneje pa pri stolni cerkvi. Leta 1479 je vodil to bratovščino mojster Jakob iz Loke. Bratovščina je imela tudi lastno hišo, oziroma hospic, ne daleč od stolnice, v ulici »de Schiavoni«. Člani te slovenske organizacije niso bili pripadniki določenega stanu, ampak vsi videmski Slovenci (trgovci, delavci, obrtniki, moški, ženske itd.), ki so plačali od statuta določeni prispevek.

Bratovščina je imela dolžnost podpirati vsakega vpisanega, v vseh njegovih potrebah. V svoj dom je bila dolžna sprejeti vsakega, ki je bil bolan in ni imel sredstev. Če je njen član obolel ali umrl v okrožju 20 milj od Vidma, je bila bratovščina dolžna iti ponj ali ga tam pokopati, če tega niso storili sorodniki ali prijatelji. Bratovščina je skrbela tudi za doto revnejšim slovenskim dekletom. Organizirana je bila zelo demokratično. Vsako leto so na občnem zborovanju izvolili predstojnika z dvema pomočnikoma, blagajnika in 20 odbornikov. V odbor so volili le premožnejše Slovence, ki so imeli hišo v Vidmu, in to pa zaradi tega, da se ne bo nihče bal, da bi skrbeli bolj za se kot za revne. V pravilih so bile natanko določene tudi verske dolžnosti in kazni za prestopke. Bratovščina sv. Jeroma je uspešno delovala skozi 340 let in je prenehala leta 1795.

Ljeta 1760 strašna huda ura v Garmiškem kamunu

Podutanski famoštar, gospuod Miha Podrjeka, je pustiu pisano da: »dné 14 Junija, ljeta 1760, se je v garmiškem kotu utàrgu oblak in je padlo tulku tuče in dažà, de v vaseh Kanalac, Platac, Gorenja in Dolenja Barca, Seucé in drugih, puoje je bilo popunoma uničeno in je bila narastla tajšna pouodnja, de od Ljese do malna pod Ažlo, je vodà odnesla vse njive in drjevje z koraninami vred.«

Cjerku sv. Miklauža nad Jajnikom

Je stara pràveca, de v starih časih je bilo padlo tulku dažà, de iz njeke jame nad Jajnikom je veurjela vodà takuò velika in z tajšno silo, de je odnesla vse hiše v Jajniku in je bila sigurno odnesla tudi hiše Sv. Ljenarta, če, kadar tala vodà je drla dol po »Starim Čedadom«, nje bila vdrla v globoko rupo.

Kier tuò se je zgodilo na dan sv. Miklauža, so ljudjé pod to jamo, nad Jajnikom, zazidàli majhano cjerku na čast temu svetniku. Cjerku svetega Miklauža je bila gotovo zazidana pred ljetom 1343 (613 ljet odtuod), kier je pisano na stari pergameni, de »dné 3 Julija 1343 je grofica Pirina della Torre iz Milana, žena grofa

Gerarda Kukanja, gospodarja sada podartega grada nad Fuojdo, zapustila 10 denarju cjerkvi sv. Miklauža blizu Svete Marije na Starigori.«

Za zahvalit' Bogà, de jih je obvarvu od velike nesreče te povodnje, so tudi vasniki Sv. Ljenarta že takrat postavili majhno kapelco na čast Matere božje na sred vasi; kapelco, ki je, pruoť koncu ljeta 1700, famoštar Jakob Pikon zdújšu in razširu, postavu notre majhan utàr in jo posvetiu Mariji Devici »Pomuoč Kristjanu«.

Misal ali mašne bukve v slovenskem jeziku

Pred kakimi petnajstimi leti mi je tedanji župnik (prvi laški župnik v Sv. Petru Slovenov) pokazal zelo zanimiv misal, ki se hrani v ondotnem župnijskem arhivu. Iz tega misala sem prepisal, kar je tiskano na prvi strani:

»MISSALE ROMANUM - SLAVONICO IDIOMATE, IUSSU S.S. D.D. PPAE URBA NI VIII° EDITUM - TIPIS ET IMPENSIS S. CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE - ROMA ANNO 1741«. (Rimski misal - v slovenskem jeziku, po ukazu sv. o. papeža Urbana VIII° izdan-tiskan na stroške Sv. kongregacije za razširjenje vere. - Rim, leto 1741).

V istem misalu je tudi priloga z mašo svetega Simona preroka s sledečim napisom:

»PRILOGA MISALU IZ LETA 1721 - ŽUPA S. PIETRO DEGLI SLAVI«.

Misal je v navadnem formatu misalov rimskega obreda, v *glagolici*.

Priloga je z latinskimi črkami, v staroslovenskem jeziku in je bila preložena iz drugega misala, ki je bil izdan dvajset let prej (1741).

Ta misal nam potrjuje, kar smo že pisali v prejšnjih Koledarjih, da so nekateri duhovniki iz Istre in Dalmacije, ki so v starih časih bili v službi v Benečiji, maševali tudi v staroslovenskem jeziku, seveda v rimskem obredu.

V Hlasti pri Sv. Lenartu, se je ohranilo ustno izročilo, da se je v stari cerkvi sv. Jerneja, na hribu Sv. Jerneja (Groblja), brala sv. maša v slovenskem jeziku. Ta cerkev je zapuščena leta 1797. Leta 1825 je bila dozidana sedanja cerkev sv. Jerneja v vasi.

Isti šempetrski župnik mi je ob tej priliki pokazal tudi neki: VOCABOLARIO ITALIA-NO-ILLIRICO-LATINO - DEL PADRE GIOACHINO STUDI - DEI MINORI OSSERVANTI - DIVISO IN DUE TOMI - RAGUSA (DUBROVNIK) 1810«.

Slovenski župani (sindik) okraja Sv. Petra ob Nediži so pisali
kralju Viktorju Emanuelu^{II} v slovenskem jeziku

Leta 1896, ob priliki poroke princa Viktorja Emanuela (potem italijanskega kralja) s črnogorsko kneginjo Heleno Petrovič Njegoš, so župani šempetrskega okraja poslali novičem, pergamen s sledečim napisom:

*»Na te-le zlat dan, u katerin najleuša roža
Jugoslovinska se presaja u italijanski vart, pod
sjenco »savojskega drevà«, prebivauci italijan-
ski slovinski okraja Sv. Petra par Nadiži,
veseli presrečne parguodbe, ki jih zveze še z
močnejšimi vezmì k parjubjeni dinastij*

presvjetnim poročencam

Viktoriju Emanuelu Savojskemu an Eleni Petrovič-Njegušovi, željò deb' se spunle zeje za njih srečo, katero njema želi cjela Italija, od Matajura do Etne.

*U Sv. Petre par Nediži, 24 oktobra 1896 —
na imé cjelga okraja*

Občinski poglavari.«

Ta pergamen nam priča, da so leta 1896 vsi župani Benečije spoštovali materni jezik in so bili ponosni, da so mogli to pokazati tudi

kraljevskim novičem in vsem italijanskim državljanom. Vsem takratnim županom Benečije je bila izročena umetno izdelana kopija tega pergamena v spomin, tako da smo ga mogli tudi mi prepisati za bralce našega Koledarja.

Našo Minco ženimo !

*Našo Minco ženimo,
čez Bjelipatòk jo pejemo,
veliko doto ji dajemo:
štjeri košpe vse hudè
an duojne stare še dobre.*

*Ta dina dana, dünkica,
Réžica Boučànkica!
Par nas je dobra dažélica:
uon z skute mauto djelamo,
uon z sjera zide zidamo.*

*Ta dina dana, dünkica,
Réžica Boučànkica!
Te k'če iti v Rožejansko vas,
muore lošti metlo za pas,
de pred sabo pomedé,
de se v smeti ne zamedé.*

*Ta dina dana, dünkica,
Réžica Boučànkica!*

(Stara rezijanska)

Domače pravljice

Škratje - netopirje

(Nediška pravlica)

Kadar v zimskih večerih smo kozlali grah (fižol) al čuzili panogle, stara mati nam je pravla pravece. Znala jih je tulku, de vsako večer je bila druga. Povjedala nam je tudi tole:

V Nediški dolini, v čelé (skali) blizu Landarja, je dna velika in takuò duga jama, de njé moč' ji najti koncà. Zvrtali so jo škratje, de b'se v njò skrivali in not' nosili nebugljive otročiće.

V tistih cajtih so bile povsod »kamunje« in vsak je pasu svojo žvinco, kjer je teu. Na Vrhju je bila dna pastirica, ki je imjela imé Vànčica. Bila je žleht. Njé mama se je muorla pu fardamat' za ji stuort vstat', in za ji stuort molit je muorla nucat šibo. Le jočé je gnala žvinco past tjé na kamunjo. Starši njeso pustil' svojih otrok, de bi gnali žvince na tisto planino, kjer je Vànčica pasla, kier so se bal', de b'se ne grduò navadli. Vànčica je znala štrafovat', huduò prosit' in preklinjat'. Za vsako nič je

guorila: »Buoh te štrafi, zluodi te nes', strjela te ubì,« in takuò naprej.

Na komunji pri Sv. Duhu je bila dna globoka jama, uon z katere se je vičkrat tudi kadilo, ku de b' not' kjek gorjelo. Starši so prepovedovali pastirjem hodit' okuole tiste jame al notre metat' kamenje, de ne uon pride hudìč. Vànčica jih njé poslušala: je hodila k jami in not' metala kamenje. Njeki dan, se je iz jame zlò kadilo in Vànčaca je metala not' kamenje. Nankrat je skočù iz tiste jame an velik kaštròn (kozel), se je zaletu pruot Vànčiče-nemu kaštronu in sta se se začela takuò strašnuò butat' z glavami, de so se djelale iskre. Vànčica je tjela branit' njé kaštrona, je popadla an hlod in je začela mlatit' tistega kaštrona, ki je biu paršù iz jame, na vso muoč. Tele kaštron je dau tje na Vànčico, jo je nastaknù gor na rogé in z njo vred je skočnù not' v jamo. Prestrašena žvinca je letjela sama damù. Vsa vas je ejeu dan in ejelo nuoč iskala Vànčico po kamunjah in po hostah, pa je njeso najdli. Tisto vičer je paršlà tajšna huda ura, de je tjelo vse nest'. Buskalo je in strejalo, de je bilo strah. Bila je velika pauodnja. Lan-darci, ki so šli gledat takuò strašnuò je curjela uodà iz jame, so zagledali dvje kite iz lase, ki jih jé vodà prnesla iz jame. Spoznali so, da so kite nesrečne Vànčice. Spoznali so, de škratje

so potegnili Vànčico v tisto jamo gor na Vrh, ki je bila globoka do Landarske jame in tam not' jo raztrgali. De bi pregnali škrate iz jame, so poklicali enega kaluniha (kanonika) iz Čedadada in ga prosili, de naj jo požegna. Kalunih je dolgo molò in kropiu jamo z žegnano vodò in takrat so se škratje spremenili v netopirje, katerih je v jami vse puno še današni dan.

Tiste jame gor pri Sv. Duhu je njé vič; Vrhovci so se zbral' in so zmetali not' tulku kàmanja, de so jo zapunli in še današni dan pravjo svojim otročičem, kakuò se je bilo zgodilo Vànčici, kier je bila zleht.

„Progres“ u Plestisčah

(Resnična »prav'ca« po Plestiško)

Tuole se je zguòdelo tebòt (takrat), k' njé blò še ne cjeste ne létrike u Plestisčah, an judje so muòrli hodite z košém po spježo (potrebšćine) tri debjele ure deléč dou u Njeme, po kuòzjeh stazàh an zvjéčer so se uràčale damou z tejtsemi lumini, ki današnj dan 'majò skranjene dou v muzejah.

Tako, tudi Tona Mlinarju je šù z njegà košém po spježo dou u Njeme. Dou u butjegi (prodajalni), je zamjerku (zagledou) dnò luč, ki je svjetila tako muočno an ljepo, de se je videlo tej puodne. Uprašu je, de kakò je tuò,

de svjeti tako ljepo. Butihir (prodajalec) mu je povjedu, de zatuò k' je notre »karburo« — »Kamburo, kamburo!« je ponàvju Tona, ki njé še maj çù (slišu) tegà imana, »kuò je tuò« — »Je njeko gnjilo kàminje, ki se ga zdrobì na kosčìçe an se ga luože notre u luč«. An potem mu je butihir vse ljepo povjedu, kako se naredi an kako se pržgje. — »Al je zlò drago tejsto kàminje?« je uprašù Tona. — »Za pet franke te ga dam pou kosà,« mu je odguoru butihir.

»Joj, kako smo nazat, gor u Plestisçah,« je mislu sam par sebè naš Tona. »Dèjte me ga pouno tolje škatlo.«

Tona je ljepo nabašu škatlo pouno »kambura« tu koš an jo je mahu vjeselo gor po Karnahiti pruot' duomu. Po vsi poti je mislu an se veseliu, de kako ostanejo plestsçeni, kàr zagledajo tako ljepo luč, ki bo svjetila tej sonce. — »Je ura, de še gor v Plestisça' pride dno malo progrjesa,« je pravu sam sebè. »An šelè tako duobr kup!«

Po vsi pot' je šu daž, an Tona je biu brez lombrjene (dežnika). De »kamburo« se zmuò-çe, je pokrù koš z kamežolo. Je blà žej ta ve-lika tomà, kàr je Tona stopu čez prag suoje hiše. Njegà hišni so začuli njeki čuden smrad, zej prej ki je luožu koš dou z raman', an so ga začel' uprašàt, de kuò za dnega hudiča je prnjesu, ki tako smrdi. — »Prnjesu sem dno

malo progrjesa še tu Plestisča,« je preuzetno odguoru Tona.

Tona je mù buj silo za povjedat' an pokazat' ku onì za vidat'. Je kvazu prnesti blizu luč za posvetiti tu koš; je uzeu uon škatlo od »kambura«, de pokaže tejsto gnjilo kamanje, ki svjeti tej sonce. Ma, buosčič, nje vidu, de »kamburo« se je biu zmočù an kàr je previç parbližu luč h »kamburu« . . . »brumf« je ustrelilo, tako muočno, ku de bi skopjala (se razstrelila) kaka velika bomba. Vsa hiša se je stresla, ku de bi biu potres. Glaži od uokni so se razbili, plàdine so zropotale dou z police. Hišni so bli vsi viç al manj osmojeni an tako prestrašeni, de so tej neumni letjeli uon z hiše an klicali na pomuoč. Še maçak, ki je mirno spau na ognjišču, se je tako prestrašu, de je skočù gor na glàuo tete Mrgjete an ji je zapiču tu glauo njegà kremplje, de ga njé moglà dougo otresti. Usà uas je parletjela blizo an usì jùdje so pomagali Tonu preklinjati »kamburo« an laški progres. Tona je biu bljt tej skuta an nje tu viç guoriti o »progrjesu«!

Tinac Klavora

(Resnična prav'ca)

Ti stari ljudjé šelé puònejo renkega Tinaca Klavora iz Broçane, v ruonski fari. Çetud' bo-

gate družine, de tadomà b' mu ne bilo mankalo ne djelo ne jedilo, njekšna skrivna muoč ga je gnala, de je muoru vandrat od hiše do hiše, od vasi do vasi, po naši Slovenščini in dol po Furlaniji. Bui je pravi »deseti brat« naše Benečije. Adni so pràvli, de je zmješan, ti druž' pa de je buj modar ku vsi špjetarski profesori. Nobedan b' ga ne biu mogù luoš' tu žaki, ne po slovensko ne po fuřlansko, ne po talijansko, ne po njemško. Kjer ga njeso poznal', so mišlili, de je dovaršiu te velike šuole.

Tinac se njé nikul obriu, rjedko kadà umiu. Bargeške an jopo je imeu takuo oblekane, de se njé poznalo katere farbe so bile. Stari čerjevji so bli v tajšnem stanu, de je imeu podplate z békovcam parvezane za ного. Okuol' šije (vratu) je imeu ardečo ruto an rauno takuò okuol' klabuka ardeč trak; gor za klabukom petelinovo però. Na ràmanah je nosù kreujastjast drog an na drogu kakih pet metru arjavega »reticolata« (bodeče žice), ki ga je povsod prodaju an nikul prodau. Z tistim »retikolatom« si je odperju vsake vrata in je odganju karabinirje, ki so tjeli vjedet, de ki hodi djelat po vaseh: »Hodim prodajat »retikolat«, jim je odgovarju. Nikul njé uprašu za jesti an je jedu le, če so mu ljudjé ponudili; v nobedni hiši pa se njé pozabu povjedat, de je žejan an prosit bučo vina, takuò de je vič

noči prespau v jarkih pri cjestah, ku v listnjakih. Nikul' pa njé ne krađu, ne škode djelu ljudém.

Vsi so ga imjel' rad', kjer je biu njimar veseu an vsakemu je znù povjedat' kajšno debelo, de se je muoru posmejat'. Če je le mogù, je nardiu dobruoto ljudém. Ankrat je biu paršù v Piskerjevo hišo. »Dobar dän,« je pozdravu; nobedan mu njé odguoriu. Stari Simon Pisker an njegovà sin Perin sta sedjela vsak u svojim kotu an se debelo gledala. Očà an sin sta se bila huduò skregala an sta se gledala ku pas an mačka, brez spustit besjede iz ust, četud' je paršù v hišo Tinac.

Hiša je bila rjeuna; imjela je samuò kambra, kjer je spau očà; sin je hodu spat tjà v listnjak. Sin je biu ušafu jübco an se je parpravju na žembò, an je teu, de očà naj mu pustì kambro, kier nevjesta nje tjela ga poročit, zavojo k' je blà muorla hodit spat v listnjak.

Tinac je začeu guorit, kukar je znù on an je trkaj djelu, de jim je stuoru spreguorit' an povjedat' njih kreg in njih ražone. Tinac je lepuò poslušu adnegà an tega družega, an potlé je ustù gor an je jau sinu: »Če si kristjan, napravi znamunje svetega križa.« Perin je ostù brez besjede an kakor otročič par dotrin, se je

lepuò žegnu: »v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen!« — »Nu,« mu je jau Tinac, »sada pomisli, de za kristjane očà je gor na čelè, sin pa šelè dol na trebuhu. Očà je gor nad sinom, sin pa dol pod očetom. Kier si kristjan; ti muoreš bit podložan očetu an njemu pustit' kambro. Če baba ne bo tjela hodit s tabo spat v listnjak, k oucàm, reci ji, de naj poroči Rokefellerja.«

»Tlé na Slovenščini se ljeuši spi v listnjaku, ku v Rokefellerjevih palačih!«

Na tele besjede Tinacove očà an sin sta se pogledala an posmejala. Očà je jau, de pusti kambro Perinu, Perin pa, de rajši pokaže figo jùbci, ku pregnat' svojga očeta v listnjak. Tinac je parnesu božji mir v hišo Piskerjovo!

O sobotah, an vsakrat, ki je biu kajšan targ. Tinac je ponašu suoj »retikolat« gor an dol po Čedade. Ševjede vsi so gledali za njim, on pa se je vsem smejau in jim ponuju »retikolat«. Za take parložnosti je Tinac srečau poznance iz Slovenščine in iz Laškega an njé tarpeu žeje. Adni so mu plačál' bučo tega čarnega, ti druž pa bučo tega bjelega, takuò de o takih ljepih parložnostih Tinac, se je vsakikrat, drugi dan, zbudiu pod drugim purtonom al pa v paražonu.

Ankrat, na dan sv. Martina, je biu takuò srečan, de že predpudnevom mu je šlo vse

okuole »gioštre« an hiše. Sv. Martin mu je biu ponudu tulku buč črnega in bjelega, de zmješano to bjele an to čarne sta mu začela krulit' po trebuhu, de ljudjé so gledali za njim, an Tinac se je bau nesreče. Njimar buj ga je napenjalo, njimar buj je krulilo v trebuhu, an Tinac je zastopu, de to bjele an to čarne nečeta bit' kupe an de prjet' al potlé bota silila uòn, od sprjet al . . . od zat'.

Tinac je preišljavu, de kì ima stuort, de ne zgubi časti na sred placà zavojo krega med bjelim an čarnim. »Kakor sem napravo mir v Piskerjovi hiši, muorem ga napravit' tudi v Tinacovim trebuhu,« je jau sam par sebe.

Počas an previdno se je pomaknù pruo »zluodjevemu muostu«. Kadar je paršù do muosta, ga je takuò zvijalo, de njé mogù vič. Je vargu »retikolat« dol na tlà an se je hitro naslonu na zid od muosta, glavò pa je stegnu tlé čez zid, nad Nedižo. Ljudjé, ki so šli mimo an so tuole vidli, so mislili, de se čé vrječ dol pod muost in so začel' klicat na pomuoč an ga vlačit na vso muoč za nogé an za roké proč od zida, za mu rješit' življene, on pa se je tiščù za zid an prosù, de naj ga pustjò za vojo božò. An tenčas, kàr je biu narvenč konfuzjon okuole njegà, kakor deb' ustrelju, to bjelo an to čarno sta udrla skuoze Tinacove velike usta, z vso močjò an se vargla not v Nedižo. Takrat so

odletjeli vsi rešeniki Tinacovi in se na glas smejali. Tinac je biu rješen an, potlé ki se je lepuò pobuožu dol po trebuhu, se je obarnù pruoť ljudem in jim je jau: »Vas vse lepuò zahvalim za vaše dobro sarcé, četudi njesem imeu potrjebo vaše pomoči; hvala Bogù an sv. Martinu, de sem imeu srečo vrječ dol pod »zluodju muost«, tega bjelega an tega čarnega hudiča, ki sta se blà takuò huduò popadla v mojim nedužnim trebuhu, de jih njesem mogu vič tarpjet.« An je spet zadeu »retikolat« an je začeu spet preganjat žejo sv. Martina z tim bjelim an tim čarnim hudičem.

Nedižovac

„Štrije“

(V terskem narečju)

Štrije so tudi za Slovence v dolini Tera, nad Tarčentom, divje žene, bivajoče po jamah visokih hribov. — Te skrivnostne in hudobne ženske povzročajo hude nevihte in iztresajo točo na rodovitno polje. Ljudjé jih preganjajo z požiganjem oljke, rož sv. Ivana itd. ter s streljanjem v oblake. Evo kako je pred sedemdesetimi leti Žef Digo iz Zavrha streljal »štrije«:

»Zadnje dni Žétnjaka (julija), ta nad Bernadijo no se òblaki kobilajo čarni čarni tej

(kakor) *smart*, *ano* (in) *krijesijo* (se kopičijo) *te čez tegà*, *ano* « *armò* (grmé). — *Jezus Marija!* *in je na é!* (tukaj je). — »*Boji* (ubogi) *naš sirak!* *Bòžica naša venika!*« *vorijo* (govorijo) *ustrasene te žené*. — »*Kuò* *četà* (kaj hočete) *ježušate za nič*, *moštre di babe* (začarane babe) «! »*rečé jezno Žef Digo*. — »*Kurijélo nare-dita veh!* *Tuò* *čé pomàti an ne vašo bruzdeja-nje*« (zlobudranje). — »*Po jà*, *botra!* *Jà si ran učéra* (prav včeraj) *zakurijela* (požgala) *vas lif* (oljko) *an žegnane rože ko s'è nastaujou bur-lač*« (nevihta). — »*Ja si bila pobrala pouno rož po pročisjoni* (po procesij) *na Bòudàn* (Božji dan = Telovo), *ma san* (pa sem) *žej souse po-kurijela*« (požgala). — »*Zahvalimo Bòha*, *ké somò* (smo) *se obranili fin ure* (do te ure) *od touče!* *Ma nàs* (pa danes) *ne vjem, če jo bomo mogli ustaviti!*«

»*Jo mùremo ustaviti!*« *rečé Žef Digo*. — »*Lifa* (oljke) *vi drue* (vi) *njemate*, *Boudàna rož njemate*, *sv. Juana rož vi njemata . . . ma ben jà màn* (jaz pa imam) *tuò, ki vejà več koj vaše rože.*«

O pustou jezušàti te bábice, o hitieu uzeti sklop (puško), *ano pòlver* (smodnik) *in nahlo* (hitro) *porìma* (teče) *ta pred farouž* (župnjišče). *Dejkla na mo odperé*, *ustrasena zoj* (zavoljo) *sklopà* (zavoljo puške) *več koj zoj hude ure* (nevihte).

Kapelan o uzdine lavo (dvigne glavo) kâr Žef potoučé na vrata. — »Avanti!. . . oh Žef! če isal a kestis oris?« (kaj hočete ob teh urah), ga vpraša kapelan (Lah). — »Sior kapelan, k' al mi benediši kest polvar e kesč baletons. O ài di kopà lis striis.« (Blagoslovite mi ta smodnik in te krogle, da bom streljal štrijs). — »Ma benedet Žef! Non d' é nissune benedisjon pal polvar sul ritual.« (Ni v ritualu nobenega blagoslova za take reči), mu je dejal kapelan.

»K'al disi cusì: »Benedičete polvere et baletons,« ne djau Žef. (Recite tako).

»Pobén, k'al sedi kusì!« mu je rekel kapelan. (No, naj bo pa tako).

Žef o veljezou, (je šel ven) ano ta pred Cirkujó e počneu streat, ano é streou (in je streljal) fin ko mjeu pòlverja (dokler je imel smodnika). Ma zvéčar to bò na kvarta touče. (Pa zvečer je bilo na tleh ena kvarta toče). Te babe so mu se mo smejalàle: »To ne vejà več, Žef, tvo (tvoje) strejanje! A si vidou?«

»Tiho vi, tiho! Jà si jih pobìu no malo, ma nàs (pa danes) to jih bò maso. (jih je bilo preveč).

(Sedljjščan)

Ne posluši, kaj ljudje pravijo !

Tega parvega muša (osla) v Nediški dolini so imjeli Tončinelovi gor v Bijarču. Stric Martin Tončinelu je biu že star, in mu je bilo težkuò prenašat mlenja na harbatu. Je prodau telé, je šu na targ dol v Kodroip in je kupu dnege lepegà mušaca (osliča) in s tem mušam je hodu po bližnjih vaseh po mlenja in jih nosu v njega malin dol k Nediži, ki je biu te narbuj stari malin v Nediški dolini.

Kadar je paršu z njega žvino v kajšno vas, se je zbrala vsa otročarija okuole tiste pohlevne žvinče, jo ogledovala, posebno duge ušesa in povprašovala strica Martina, de kje jo je kupu, de kaj je, al' koje, al' caba in takuo naprej.

Posebno vesu te čudne in prej nepoznane žvince, je biu Bepič, nevuod strica Martina. Kadar stric je šu po mlenja po vaseh, ga nje bilo treba klicat, de naj gre z njim. Tam kier je biu muš, je biu tudi Bepič, ku de b biu njega bratac. Stric pa ga je vičkrat pokregu »de b ti biu še bruman ku naš mučac!«

Njekšan dan stric Martin, muš in Bepič so šli po mlenja gor k Lipi. Ljudje, ki so po cjesti šli v Čedad z pletenicami sadja, so se vstavjal' in ogledoval' čudno žvinco. Bepiču je bilo gor do nebes od vesejã in, za bit buj brdak, se je

nabasu gor na muša in jahu naprej ku kajšan general.

Ljudje, ki so šli mimo, pa so odzad' guaril: Špot ga bod! On ki je mlad se nosi na konju in stari stric muore hodit par nogah!

Bepiča je bilo rjes špot; je skoču dol z muša in je silu starega strica, de naj se on nosi na mušu, kakor so pravli ljudjé. Stric se je posmeju in se je nabasu gor na muša. Ljudjé pa so guorili odzad: »Špot ga bod' starca! On se nosi na mušu kù deb' biu cesar, in ubuogi puobič pa muore par nogah!« . . .

»Vješ kî?« je jau takrat stric Bepiču, »par-sedni še ti gor na muša, takuò de bomo vidli, kaj bodo potlé guorili ljudjé.«

Bepič je sednu gor na muša, takuò de muš je uon daržù jezik in le z veliko težavo se je prestopavu naprej pod velikim pezom. Ljudjé pa so uekali nad njima: »Špot vas bodi! Al sta znorjela? Al se vam ne usmili tista ubuoga žvinca?« Stric in nevuod sta stopila hitro dol z muša ne le zastran ljudi, ampak še bui zastran ubuozega muša, ki se jima je usmilu, in sta lepuò šla naprej brez poslušat ljudi!

»Vješ, muoj puobič,« je jau stric Martin Bepiču, »kar sma vidla in čula donàs, naj ti bo za učilo; de će boš poslušu in djelu kar pravjo ljudjé, znoreješ! Posluší in djeli le, kar ti pravi dobra pamet!«

Zanimivosti

Koliko ljudi živi na svetu?

Število zemeljskega prebivalstva stalno narašča. Računi pokažejo prav velike številke.

Leta 1800 je živel na svetu 870 milijonov ljudi; leta 1850 pa že 1000 milijonov. Petdeset let kasneje se je pomnožilo kar za 500 milijonov in jih je bilo 1500 milijonov. Leta 1950 je množina ljudi poskočila kar na 2260 milijonov.

Za leto 1954 so pri Zvezi narodov (O.N.U.) našeli že 2 milijardi 655 milijonov ljudi. Razdeljeni so pa takole:

Azija (brez Rusije)	1451 milijonov
Evropa (brez Rusije)	407 »
Rusija	215 »
Avstralija in Oceanija	14 »
Afrika	214 »
Severna Amerika	233 »
Južna Amerika	121 »

Pa se ni treba še ustrašiti, da bo zemlja postala premajhna. Učenjaki pravijo, da bo lahko prehranila poleg tega števila še 4 milijarde ljudi.

Največ prebivalcev imajo: Kitajska z obrobniimi deželami (Mandžurija, Mongolija in druge) 585 milijonov —

Indija 377 — Rusija 215 — Združene države Amerike (USA) 162 — Japonska 88 — Indonezija 84 — Pakistan 80 — Brazilija 57.

Največja mesta na svetu so pa: New York z 12 milijoni in pol prebivalcev — London s predmestji 8 milijonov 700 tisoč — Tokijo 6.500.000 — Šangaj 6 milijonov 200 tisoč — Pariz 5 milijonov — Moskva 4 milijone 500 tisoč.

Na svetu je pa še 60 mest, ki imajo več kot po en milijon prebivalcev.

Žila sveta

Dandanašnji dan je postal svet že tako majhen, da morajo prebivalci enega kontinenta kupovati blago in živež na drugem. Evropa mora uvažati nafto, riž, čaj, žito, bombaž in drugo v prvi vrsti iz vzhodnih dežel. Ladje, ki so vozile blago iz Arabije, Indije in Kine v Evropo, so morale pluti po dolgem ovinku okoli Afrike. Ta pot iz Perzijskega zaliva na Angleško je dolga 20.260 kilometrov, vozili so skoro dva meseca.

Leta 1869 so pa zgradili Sueški prekop, ki veže Sredozemsko morje z Indijskim oceanom in teče skozi Egipt. Prekop je dolg 161 kilometrov; ladje porabijo za to vožnjo 17 ur. Ta prekop ali kakor mu pravijo »žila sveta« je skrajšal pot v Evropo skoraj za 9000 kilometrov. Zato se cene blagu znižajo za milijone. Zračnili so, da prihrani velika petrolejska ladja, ki

ubere pot skozi Suez, namesto okoli Afrike, kar 40.000 dolarjev! Zdaj boste razumeli, ker gre po 40 parnikov na dan skozi »žilo svetá«, da se države za ta prekop strašno bojijo. Egipčani pravijo, da je njih, ker gre preko njih zemlje; Francozi kričijo, da je njih last, ker so gradili njih inženirji; Angleži pa ga hočejo zase, ker so oni dali največ denarja. Druge države pa trdijo, da mora biti prekop odprt za vse, ker če se zapre dovodna žila, se ustavi polovica svetovne trgovine. Zdaj se tepejo po kancelijah in s tanki, kdo ima prav? —

Človek - motor

V človeku, ki je srednje visočine 1,65 metra in težak okoli 70 kg, deluje glavni motor srce. V enem dnevu gre skozi srce 22.000 litrov krvi; žila udari 103.680 krat. Skozi pljuča gre 2,85 kubičnih metrov zraku. Iz kože izhlapi nad pol litra potu. Lasje zrastejo vsak dan za 0,45 milimetrov. Človek popije dnevno poldrugi liter pijače, pojè 1,75 kg živeža, porabi najmanj 6 gramov soli. Porabi pa še 3000 kalorij toplote in mora spati okoli 8 ur.

Žena v košu

Po cjesti gre an stari mož,
za harbàtam nese pleden koš.
Ga je srejšjo neki suoštar mlad,
uprašu bi ga silno rad:
al nese šila al smolò.
»Ne nesen ne šila ne smolè,
pa nesem ženo notar v košu.
Domà nje tjela kùhati,
v košu muore kùkati;
domà nje tjela vinca pit',
tle v košu muore tiho bit'.
Jest nesem ženo tjé pod muost
an varžem ženo dol pod muost.«
Žena pod muostan flafotà,
mož na muostu drhotà:
»O preljubi ti muoj mož,
kakuò luštan je tuoj koš!«

Da te ne hudič vzame!

V nieki stari cjerkvici sem videu na stjeni namalane vse stanuove svetà. Na vrhu je biu sv. očà papež, oblječen z zlato cjerkuno obljeko in pod njega nogami je bilo pisano: »Jest vas vse učim!«

Pod njim je biu cesar z zlato krono in s palco v roki in pod njim je bilo pisano: »Jest vas vse komandiram!«

Zdol' je biu dielovac s kladvom v roki in pod njim je imeu pisano: »Jest vam hišo zidam!«

Te zadni je biu namalan kumet z lopato, in pod njim je bilo pisano: »Jest vas vse redim!«

Pod vsemi se je režù adan strašàn hudič in pod njim je bilo pisano: »Jest pa vas vse vzamem, če ne bosta djelali vsak svoje doužnuosti!«

Zatuò: Djeli njimar tvojo doužnuost, za de na smartno uro, te ne hudič vzame!

Šiba naj bo zdravilo, ne vsakdanje kosilo za otroke.
Le kdor zgodaj vstaja, se boleznì brani in zdravje ohrani.

ČE POSLUŠAS

naše radio-postaje v slovenščini odpri naslednje valovne dolžine:

Trst A - celodnevna oddaja, val. dolžina 306,1 m

Koper - » » » » 254,6 m

Celovec - vsak dan od 14. do 14.30 in ob nedeljah ter praznikih od 7.20-8 na valovni dolžini 417,2 m

Ljubljana - vsak dan od 5. do 8. ure, od 11. do 23. na dolžini 327,1 in 202,1 m

Maribor - ob istem času na valovni dolžini 212,4 m.

Potrpežljivost rožice sadi, jeza pa trnje.

Hočeš veselo in srečno živeti, uči se potrpeti.

Kdor sam sebe povišuje, prazno glavo oznanjuje.

Kdor pomaga drugim iz nadlog, rad pomaga njemu Bog.
Prebrisana glava, pa pridne roke, boljše bogastvo, ko
zlate goré.

Tam, kjer lakot muči lenuha, pridni najde dosti kruha.
Ne zavrzi starih prijateljev, ker ne veš, kakšni so tvoji
ti novi.

Največja nasreča je ta, če kdo sovražnike svoje za
prijatelje ima.

Grd, da ga ni gršega, je pijanec, pa sedemkrat grša je
pijanka.

Dolgo znanje prinese slab zakon ali pa še tega ne.

POSTNE PRISTOJBINE

V državi:

Pisma do 15 gr	25 lir
Dopisnice	20 »
(Vojakom polovična pristojbina)	
Razglednice do 5 besed	10 lir
» več »	20 »
Ekspresne poleg običajne pristojbine še	50 lir
Priporočene » » » »	55 »

V inozemstvo:

Pisma do 20 gr	60 lir
Dopisnice	35 »
Razglednice do 5 besed	12 »
» več »	35 »
Ekspresne poleg običajne pristojbine še	85 lir
Priporočene » » » »	65 »

Za Francijo:

Pisma	25 lir
Dopisnice	20 »
Razglednice do 5 besed	12 »

Brzjavi:

Navadni za vsako besedo	14 lir
Hitri » » » »	28 »

Da ostaneš mož!

Kako napačno je, če hočemo, da so drugi dobri, ne da bi mi sami bili. —

Koliko je ljudi, ki so nadarjeni, tudi pošteni, a so popolnoma nezmožni, da bi upoštevali občutje in mišljenje drugih. —

Zlohотно o drugih soditi, se pravi kazati zlobo svojega srca. —

S tovariši govori iskreno in odkritosrčno, ne »diplomatično«, sicer jih boš zgubil. —

Nikoli ne obetaj, česar ne boš mogel izpolniti. Raje manj obljubi, kakor pa da obljubiš, česar ne moreš ali ne znaš izpolniti. —

Kdor zgubi zaupanje, izgubi čast in ugled, odnosi do sočloveka se zrahljajo.

Kolednikovo slovo

V starih časih je po slovenskih vaseh hodil za novo leto kolednik od hiše do hiše. Zapel je slovo staremu in pozdrav novemu letu. V malho je pobiral, kadar so mu ljudje navrgli za dobre besede in za dobro srečo v prihodnjem letu.

Naš koledarjev kolednik pa je Vam iz svojega koša tudi letos marsikaj natrosil v spomin in v naročilo. Kakor lansko leto Vas je najprej popeljal na grob našega očaka, da ob njegovi besedi in pesmi zaživi v Vas ljubezen in ponos do roda in doma. Potem smo poromali po naši deželici; pogledali v stare bukve in pisma, kaj so delali naši dedje in očetje.

S kolednikom smo se odpravili na dolgo pot k našim ljubim očetom, k bratom in sorodnikom, ki so morali v tujino in še pod zemljo v rudnike, da zaslužijo tudi za dom v Benečiji kos kruha. Koliko jih je namesto kruha našlo tam smrt! Le preberite njih imena in kod vse so njih grobovi; spomnite se nanje v molitvi!

Spomnite se pa tudi naših velikih mož, ki sem Vam jih, romarski kolednik, nekaj tudi letos pokazal. Ali niste ob teh podobah zaslu-tili, da je naša domačija sicer majhna, a dosti mož je že rodila.

Ob naših pravljicah, rekih in pesemcah v domačem narečju ste pa prav gotovo spoznali, kako dragocen je še naš narodni zaklad.

Vsega tega nekaj sem Vam v Koledarju n-trosil za spomin in spodbudo. —

Ta spomin in misel naj velja tudi za voščilo v prihodnjem letu. Zato naj bo Koledar Vaš zvesti spremljevalec dokler se, če Bog da, ob letu zopet srečamo.

Do takrat Vam pa želim vsem skupaj, dragi Beneški Slovenci, tistim, ki ste po svetu in onim, ki se trudite doma, da Vam bi Novo leto prineslo po besedah in prošnjah naših velikih mož božje sreče in miru!

Kolednik

K A Z A L O

	Stran
Leto 1957	4
Mesečni koledar	6
Naš očaj	30
Koledarjev pozdrav	31
Iz pesnikove zapuščine	33
Drobtinice k objavi	34
Ljubezen do očetnjave	36
PO NAŠI DOMAČIJI	40
FARNE KRONIKE PRIPOVEDUJEJO	42
NAŠI LJUDJE	55
Evgen Blankin	55
Prof. Bruno Gujon	61
Stjefova nona	65
NAŠI LJUDJE PO SVETU	72
Djelovci v Belgiji	73
Če se misliš poročiti	79
Po prokuri	81
Kako se poročiš v Belgiji	83
Posebno priporočilo	84
Kako se bom oženil (pesem)	85
V spomin rajnim	86
Naslovi konzulatov	92

	Stran
IZ NAŠE ZGODOVINE	97
Imenovanje župana	97
Prvi italijansko-slovenski slovar	101
Slovenska bratovščina	102
Cjenku sv. Miklauža	104
Misal v slovenskem jeziku	105
Pismo slovenskih županov	107
Našo Minco ženimo (pesem)	108
DOMAČE PRAVLJICE	109
Škratje - netopirje	109
Progres v Plestiščah	111
Tinac Klavora	113
Štrije	118
Ne posluši ljudé	121
ZANIMIVOSTI	123
Žena v košu (pesem)	126
Da te ne hudič vzame	127
Da ostaneš mož	129
Poštne pristojbine	130
Kolednikovo slovo	131

uff. sup.

S

TRINKOV koledar

inv.št:

4904